

Fredning af Marbækområdet i Esbjerg Kommune

Afgørelse truffet af Fredningsnævnet for Sydjylland, sydlig del den 30. oktober 2025

Indholdsfortegnelse:

1. Indledning
2. Fredningsområdet
3. Fredningsforslaget
4. Fredningsnævnets behandling af sagen
5. Fredningsnævnets afgørelse
6. Erstatning
7. Klagevejledning

Bilag:

Bilag 1: Areal- og lodsejerliste

Bilag 2: Budgetoverslag

Bilag 3: Bemærkninger til budgetoverslaget

Bilag 4: Screeningsnotat

Kortbilag:

Kortbilag 1: Fredningskort

Kortbilag 2: Lysåbne naturarealer, beskyttede naturtyper, urørt skov

Kortbilag 3: Rekreative områder, private landbrugsarealer

Kortbilag 4: Fri fladefærdsel, stier

Indledning

Danmarks Naturfredningsforening og Esbjerg Kommune har den 7. december 2023 fremsat forslag til fredning af Marbækområdet i Esbjerg Kommune.

Hovedformålet med fredningen er at sikre en (fortsat) hensigtsmæssig forvaltning og udvikling af områdets natur-, rekreative, kulturhistoriske og landskabelige værdier med særligt fokus på naturen og de rekreative muligheder.

Fredningsforslaget blev behandlet på et offentligt møde den 7. marts 2024. I forlængelse af mødet foretog fredningsnævnet besigtigelse af det omhandlede område, hvorefter sagen blev udsat på eventuelle skriftlige bemærkninger med frist til den 1. maj 2024.

Danmarks Naturfredningsforening og Esbjerg Kommune reviderede fredningsbestemmelserne og sendte den 20. juni 2024 de reviderede bestemmelser m.v. til fredningsnævnet.

Fredningsnævnet ved formanden, dommer Henrik Tosti, det ministerudpegede medlem, Christa Jørgensen, og det kommunalt udpegede medlem, Søren Heide Lambertsen, har deltaget i afgørelsen.

Fredningsområdet

Fredningsområdet er Marbæk Plantage, der mod vest afgrænses naturligt af kystlinjen mod Ho Bugt, mens området mod nord afgrænses af Varde Ås udløb. Mod sydvest løber fredningsgrænsen langs strandstien ved Ho bugt, mens Sjelborg Camping, Sjelborg Landsby, Sjelborgvej, Sjelborggårdsvej og Truelsensvej udgør fredningsgrænsen mod syd. Mod øst afgrænses området af Vestkystvejen.

Ifølge fredningsforslaget omfatter fredningen ca. 969 hektar og berører følgende matrikler:

1q, 1a, 1e, 1x, 1d, 1l, 1k, 1v, 1u, 7000a, 1c, 1t, 1m, 1i og 1g, Myrtue Gde., Hostrup, 12e, 1a, 3h, 64a, 8a, 6g, 6e, 6f, 8i, 7000d, 7000l, 3ab, 6a, 4b, 2b, 2p, 14c, 3ø, 11d, 11g, 2g, 2r, 2q, 2s, 13b og 4p, Kravnsø By, Hostrup, 13, Kokspang By, Hostrup, 2a, 1a, 2k, 2d, 2e, 2f, 2g og 2h, Marbækgård, Hostrup, 1e, 9g, 2b, 2ø, 2m, 7000d, 3h, 2l, 8s, 6bø, 3u, 6a, 9h, 3ai og 2af, Sjelborg By, Hostrup.

Af beskyttet natur inden for fredningsområdet findes der ca. 246 hektar, som er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3 om beskyttede naturtyper. Desuden er ca. 100 hektar omfattet af sø-, å- eller fortidsmindebeskyttelseslinjen, mens ca. 180 hektar er beliggende inden for strandbeskyttelseslinjen, og ca. 438 hektar udgøres af fredskov.

Der findes seks eksisterende fredninger inden for det område, der foreslås fredet.

Fredningsforslaget

Følgende fremgår af fredningsforslaget:

”...

1. Baggrunden for forslaget

Marbækområdet nordvest for Esbjerg, har med sin beliggenhed ved udmundingen af Varde Ådal, ved Vadehavet og tæt på Esbjerg, både stor naturmæssig og rekreativ betydning. Fredningsforslaget skal sikre en fortsat hensigtsmæssig forvaltning og udvikling af områdets natur-, rekreative, kulturhistoriske og landskabelige værdier med særligt fokus på naturen og de rekreative muligheder.

Fredningsforslaget er baseret på Marbækplanen fra 2017, hvis formål netop er at sikre Marbækområdets skov- og naturområder samt muligheder for friluftsoplevelser.

Marbækområdet rummer i dag store naturværdier, men har med den rette forvaltning og naturpleje et endnu større potentiale. Området indgår således i Nationalpark Vadehavet, er delvist omfattet af Natura 2000 og indeholder mange forskellige beskyttede naturarealer. Den såkaldte bioscore, der ranglister kendte eller potentielle levesteder for rødlistede arter, er visse steder op til 15 ud af de 20 mulige. Den reelle naturværdi på de mest værdifulde lysåbne arealer er dog sandsynligvis endnu højere end 15, da der løbende dukker flere sjældne arter op. Senest har en såkaldt bioblitz (år 2020) registreret ikke færre end 994 arter på 24 timer.

Fredningspotentialet ligger ikke mindst i de værdifulde spredte heder, som historisk har domineret Marbækområdet. I dag findes der i alt 14 hedeområder, hvoraf det største udgør en biologisk sammenhængende biotop på ca. 46 ha. Fredningen har bl.a. også til formål at sammenkæde disse hedearealer, så spredning af arter mellem områderne kan sikre en mere robust naturtype.

Naturen i Marbækområdet er dog ikke kun begrænset til heden. Den kan derimod findes i en mosaik af forskellige naturtyper såsom eng, skov, mose og surt overdrev. For eksempel findes bl.a. vest for Myrthuegård 'surt overdrev', der er en særligt truet naturtype på europæisk plan. I nærområdet hertil findes store højtliggende, tørre, ekstensive høslæt- og græsningsarealer, som nu afgræsses med kreaturer. Disse områder vil med en fredning varigt sikres mod opdyrkning og sikres udvikling mod et surt overdrev.

Der er i Marbækområdet dokumenteret en lang række sjældne arter, hvoraf mindst 25 er rødlistede. I området findes bl.a. planterne soldug, guldblomme og plettet gøgeurt, der alle er i generel tilbagegang pga. indskrænkning af egnede levesteder. Ud over floraen er Marbækområdet hjemsted for en rig fauna, f.eks. grævling og flere arter af flagermus, samt utallige insektarter – heriblandt 3-hornet skarnbasse, mange svirreflue- og guldsmedearter og flere rødlistede sommerfuglearter – samt et væld af fuglearter. Af områdets mange arter bør fremhæves markfirben og den sårbare og særegne sommerfugl ensianblåfugl. Marbækområdet omfatter således et bredt spektrum af naturtyper og arter, som via fredning sikres en varig beskyttelse af levestederne, og

samtidig giver fredningen mulighed for en samlet hensigtsmæssig pleje og videreudvikling af naturværdierne.

De store skovpartier i Marbækområdet består primært af ældre plantager med bjergfyr og sitka-gran. En stor del af plantagerne er tilplantet omkring år 1900. Igennem de seneste ca. 20 år har kommunen drevet skovene efter naturnære principper som bl.a. betyder et større fokus på hjemmehørende løvtræsarter, og derfor også på sigt større biodiversitet. Skovene har stor rekreativ betydning for bl.a. orienteringsløbere, spejdere, ryttere, vandrede og cyklister. Fredningsforslaget tilgodeser offentlighedens fortsatte rekreative anvendelsesmuligheder og øger samtidig fokus på den naturfremmende forvaltning af skovene. Esbjerg Kommune har udarbejdet en helhedsplan for området – Marbækplanen. Principperne for denne er indarbejdet i fredningsforslaget, så beskyttelse og benyttelse er afbalanceret fornuftigt i forhold til hinanden, også i fremtiden.

Ud over det naturbeskyttende og rekreative formål skal fredningen ligeledes varetage de landskabelige og kulturhistoriske værdier, som området er så rigt på. Endeligt revideres og sammenskrives områdets eksisterende fredninger med dette fredningsforslag til én samlet fredning med enslydende bestemmelser. Det vil lette administrationen og ensrette naturplejen således, at området fremover forvaltes som én samlet enhed.

2. Fredningsforslagets afgrænsning

Fredningsforslaget omfatter en stor del af det areal, som i daglig tale betegnes som Marbækområdet, i alt ca. 969 ha. Esbjerg Kommune ejer ca. 870 ha af fredningsområdet, men private arealer er også inkluderet de steder, hvor naturmæssige, landskabelige eller rekreative værdier gør sig gældende.

Mod vest afgrænses området naturligt af kystlinjen mod Ho Bugt, og mod nord afgrænses området af Varde Ås udløb. Mod sydvest løber fredningsgrænsen dog langs den eksisterende fredning af Ho Bugt, strandsti. Mod øst afgrænses Marbækområdet af Vestkystvejen, men fredningsområdet er dog her begrænset til plantage og golfbanearealer. Mod syd udgør Sjelborg Camping, Sjelborg Landsby, Sjelborgvej, Sjelborggårdsvej samt Truelsensvej fredningsgrænsen.

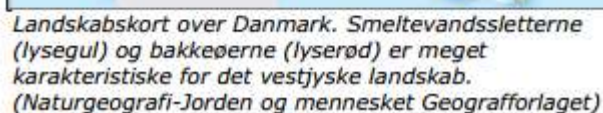
Fredningsforslagets afgrænsning fremgår af fredningskortet, kortbilag 1.

3. Beskrivelse af fredningsområdet

Landskabet i Marbækområdet kan karakteriseres som et stort sammensat naturområde, der veksler mellem nåletræsplantager, løvskovsarealer, blandingsskov og store åbne heder, overdrev og strandengsarealer samt mindre ferske enge, moser og søer. Landskabet er kystnært, med Ho bugt mod vest og udløbet af Varde Å mod nord. Terrænet er, med undtagelse af Marbæk Klint, småkuperet uden større niveauforskelle, og det er sandede jorde, der præger egnen. Området er i det væsentligste påvirket af menneskelig aktivitet, men overordnet friholdt for større tekniske anlæg og øvrig bebyggelse.

Landskabets naturgrundlag udgøres af en såkaldt bakkeø, nærmere betegnet Esbjerg Bakkeø. Det er en af de ældste landskabstyper, vi har i Danmark.

Omkring 11.000 år efter Saale istidens afslutning, blev Danmark udsat for endnu en istid (Weichsel). Denne gang dækkede isen ikke hele landet, men nåede kun til ca. midten af Jylland syd for Limfjorden, til det geologerne kalder hovedstilstandslinjen. De enorme mængder smeltevand strømmede fra hovedstilstandslinjen mod vest og overskyldede med tiden det bakkede morænelandskab. Derved skabtes det vidt udbredte flade smeltevandslandskab, som i dag kendetegner Vestjylland. De steder, hvor smeltevandet ikke slettede alle spor, ses de såkaldte bakkeøer fra forrige istid. Marbækområdet er beliggende på en sådan bakkeø – Esbjerg Bakkeø.

5

Som et andet og mere tydeligt resultat af elementernes hærgen, kan man på standen opleve en ca. 10-15 m stejl kystklint. Klinten, med det rette tilnavn Marbæk Klint, har en stor oplevelsesmæssig værdi og er udpeget til nationalt geologisk interesseområde. Her kan man se de geologiske lagdelinger af grus, sand og ler, som udfolder områdets dannelseshistorie og er op mod 7 millioner år gamle. Et særligt karakteristisk lag skiller sig ud fra de andre, nemlig et rødbrunt lag med jernudfældninger. Laget består af såkaldt 'jernsand', der dannes ved en kemisk proces, når regnvand siver ned og går i forbindelse med sandets jernindhold.

Marbæk Klint set fra stranden. Det tydelige rødlig lag er såkaldt jernsand. Foto: Knud Erik Vinding.

Varde Ås udmunding i fredningsområdets nordøstligste del, udgør fra et geografisk som såvel et naturhistorisk og landskabeligt synspunkt et meget betydningsfuldt område. Det er i dag omfattet af en fredning, der beskytter landskabet, men fredningen omfatter ikke de særegne naturforhold. Vandet i Varde Å har en helt særlig sammensætning sammenlignet med øvrige danske vandløb, da åen ikke er reguleret via sluser. Ved højvande trænger saltvand fra vadehavet derfor ind i åens nedre løb. Her blandes det ferske vand fra åen med det salte vand fra havet, og dette brakvand giver særlige vækstvilkår for planter og dyreliv i de omkringliggende enge.

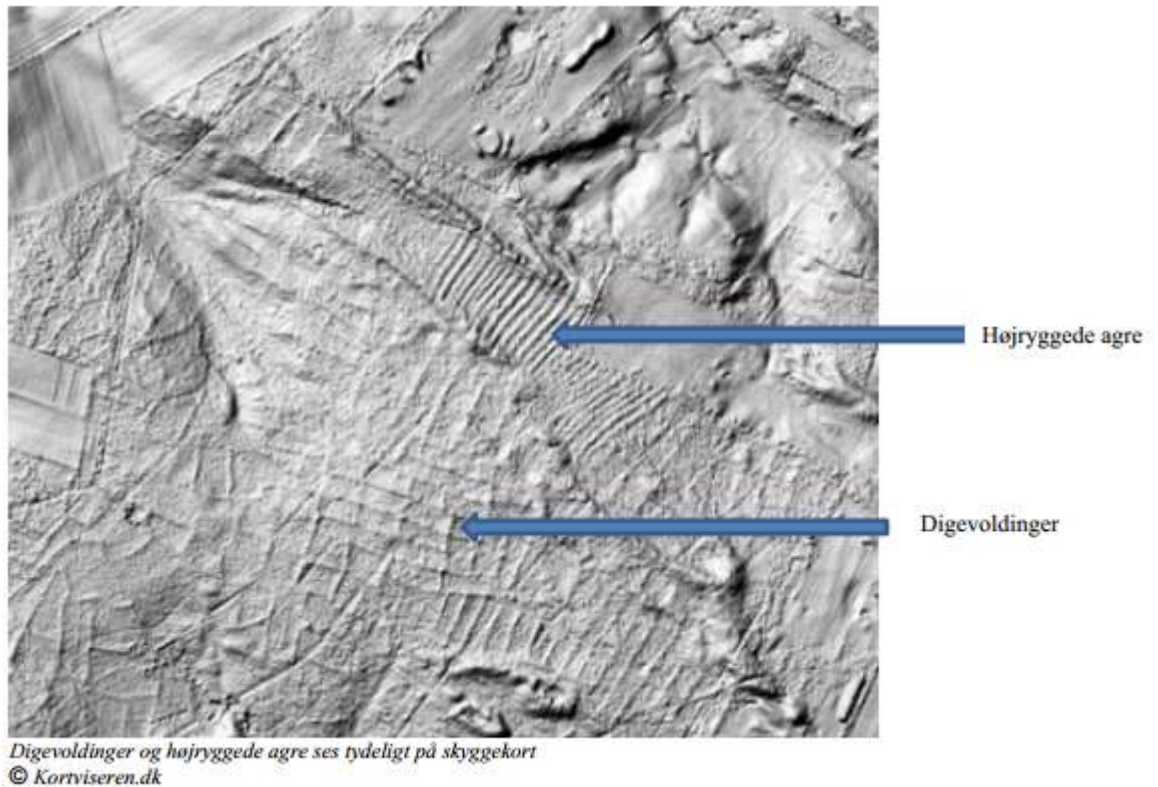
Kulturspor

Mennesket har efter istidernes afslutning også sat spor i landskabet. De tidligste spor af menneskelig aktivitet stammer fra jernalderen, hvor Marbækområdet sandsynligvis har været tættere befolket end i dag. Dette er tydeligt ved de mange forskellige fortidsminder- og fund, som området er rigt på.

Der er fundet flere jernalderboplads langs kysten, men særligt bør nævnes de udgravede hustomter Sjelborg og Myrtue. Sjelborg boplads, der i 1957 blev udgravet af Esbjerg Museum, stammer fra omkring år 0 og de to hustomter, der blev fritlagt, er kun en del af en langt større landsby, som er påvist i markerne syd og vest for de nu afsatte hustomter. Et andet nævneværdigt fortidsminde er bopladsen Myrtue. På stedet kan ses tre fritlagte hustomter fra begyndelsen af jernalderen, hvor husenes ildsteder og brolagte stalde er synlige. Mellem husene er der brolagte stier. Det formodes, at de to bopladser begge er en del af et langt større boligkompleks, og derfor har Kulturarvsstyrelsen udpeget to større kulturarvsarealer omkring Sjelborg og Myrtue.

I Marbæk Plantage findes spor efter landbrugsdrift fra ældre jernalder. I plantagen ses små forhøjninger i terrænet – såkaldte digevoldinger, som markerer adskillelsen mellem datidens

marker. Marksystemet fremstår som et net af firkantede flader omgivet af brede, flade volde, der har fungeret som skel mellem de enkelte markstykker. Den endelige udstrækning af jernaldermarkerne er aldrig opgjort, men et område på ca. 100 ha blev i 1966 fredet for at bevare fortidsminderne i jorden. Derudover findes også mindre partier med såkaldte højryggede agre. Højryggede agre er, ligesom digevoldingerne, et levn fra fortidens landbrugsdrift. De er skabt ved ensartet pløjning i lange lige rækker hvor man pløjede jorden sammen ind mod midten fra begge sider. Denne dyrkningsmetode skaber over en længere årrække aflange højderygge i landskabet.

I området, der i dag udgøres af golfbanen, er der ligeledes fundet fortidsmindespor i jorden. I forbindelse med udvidelse af golfbanen undersøgte Esbjerg Museum området og fandt spor efter flere bebyggelser og gravpladser. F.eks. ligger der under det, der i dag er hul 13's fairway på Myrthuebanen, resterne af en stor jernalderbebyggelse i jorden.

Efter jernalderen tyder det på, at området igen blev mere eller mindre affolket. Sandsynligvis har jernalderbøndernes skovrydning og udpining af jorden betydet faldende fødegrundlag og efterladt et magert hedelandskab, som kun var egnet til afgræsning. Det står hen i det uvisse, men der findes sagsrejserne bekendt ingen fund af fortidsminder fra f.eks. vikingetiden. Nærmeste fund fra vikingetiden findes øst for fredningsområdet, tæt på Hostrup.

Fra middelalder og fremefter kendes kun to gårde i området, Myrthuegård og Marbækgård. Begge er genopført efter brande i hhv. 1951 og 1992 og ejes af Esbjerg Kommune. Gårdenes indtægtsgrundlag var tidligere overvejende landbrug suppleret med lidt fiskeri. Som det fremgår af historisk kortmateriale, er der kun små dyrkede jordlodder omkring bebyggelserne, og det resterende areal er domineret af hede. Størstedelen af Marbækområdet lå fortsat i hede ved århundredskiftet (1800-1900).

Historisk kort over Marbækområdet (Høje målebordsbalde 1850-1900).
Området var helt op til omkring år 1900 et udpræget hedelandskab (lyserød).

I slutningen af det nittende århundrede skete en intensivering af arealanvendelsen, dels ved plantagetilplantning og dels ved landbrugsdrift. Marbæk plantage, med et areal på over 200 ha, blev tilplantet af sagfører E.M. Hansen fra 1904-1910. Han ansatte arbejdere til at plante træer og drive landbrug fra Marbækgård, for derved at nyttiggøre jorden. Plantagen blev tilplantet hovedsageligt med bjergfyr og sitkagraner, som er særligt velegnede til det hårde vestjyske klima. Efter sagfører Hansens død blev Marbæk Plantage drevet af hans arvinger og senere et interessentselskab. De sørgede især for at holde plantagen ved lige, men inddrog ikke nye områder. I 1942 blev der rejst en mindesten i Marbæk plantage for E.M. Hansen. Mindestenen kan findes tæt på Marbækgård.

Da Esbjerg Kommune i 1938 købte området, var det primært med henblik på plantagedrift, hvorimod det rekreative formål var mere underordnet. Fra 1940 blev den oprindelige bjergfyrtårn erstattet af mere produktive arter som rødgran og østrigsk fyr. Plantøerne afprøvede også bl.a. douglasgran, cypres og banksfyr. Denne udvikling er fortsat, så Marbæk Plantage i dag overvejende er en nåleskovsplantage med indførte arter og indslag af løvtræer og buske. Størstedelen af den udtagne vedmasse fra plantagen flises og anvendes til el og varmeproduktion. Esbjerg Kommune har gennem de seneste ca. 20 år arbejdet for at skovene opnår en større andel af hjemmehørende arter, hvilket udover at øge biodiversiteten også gør skovene mere modstandsdygtige over for bl.a. storme. Med fredningsforslaget lægges op til at den naturnære skovdrift skal fortsætte til gavn for biodiversiteten og til understøttelse af Natura 2000-planerne.

Under Anden Verdenskrig nød Esbjerg Kommune godt af ressourcerne i plantagen, og Marbækområdet har flere gange efterfølgende beskæftiget unge mennesker i perioder med stor arbejdsløshed, blandt andet med anlæggelse af de omkring 20 ha store søer ved Marbækgård i 1970'erne.

Med vedtagelse af den første Marbækplan i 1969 kom der større fokus på områdets arkæologiske betydning, den specielle natur og befolkningens behov for rekreative områder. Denne udvikling er videreført i de efterfølgende planer for området – senest i Marbækplanen 2017, hvor især den rekreative anvendelse har fået en stor plads. Den meget intensive drift af plantagen og landbrugsarealerne er således efterhånden ved at være udfaset. Denne udvikling skal fredningen forstærke og ikke mindst fremtidssikre ved en ekstensiv drift af de kommunale arealer, der synliggør landskabet og beskytter fortidsminderne.

Esbjerg Kommune, der i dag ejer omkring 90% af fredningsområdet, har etableret en meget succesrig natur- og kulturformidling på Myrthuegård. Her foregår en lang række formidlings-, undervisnings- og rekreative aktiviteter, og som besøgende kan man få gode oplevelser samtidig med, at man bliver klogere på naturen, Nationalpark Vadehavet, områdets historie mv.

Myrthuegård set fra oven med Ho Bugt i baggrunden. Foto VisitRibeEsbjerg

Esbjerg Kommune ejer også Marbækgård. Bygningerne anvendes i dag til naturbørnehave og skovbørnehave. Kommunen viderefører derved den rekreative udvikling, der gennem årene har skabt gode muligheder for friluftslivet i Marbækområdet. Der er således veludbyggede stiforbindelser til både ryttere, vandrede og cyklister. Dertil findes der flere bål- og shelterpladser, hvor offentligheden kan få gode naturoplevelser.

Et af de privatejede arealer i Marbækområdet ligger ud mod kysten lige vest for Marbækgård. Her findes et sommerhus/hyttokoloni bestående af ca. 20 hytter. Kolonien opstod da Marbækgård gik fallit i 1933. Ejeren beholdt et lille stykke jord, som han lejede ud til sommerhusbebyggelse. Nogle af de første huse findes stadig, og ejeren byggede selv et lille, fint stråtekt hus i 1950'erne. Da ejeren døde i 1985, arvede sommerhuskoloniens fælles andelsselskab, Marbæk Vandværk, grundene samt ejerens eget sommerhus, som da blev gjort til koloniens fælleshus.

Esbjerg Golfklub er en af de ældste i Danmark, og golfklubben råder over to naturskønne baner, Marbæk og Myrtue, i den nordlige del af Marbækområdet. Marbækbanen blev i 2019, af World Golf Award, kåret som Danmarks bedste golfbane, bl.a. fordi den er omkranset af fantastisk natur. Begge baner benyttes flittigt af borgerne i Esbjerg Kommune og byder på gode rekreative golfoplevelser. Fredningsforslaget regulerer ikke på driften af golfbanerne. Der lægges op til såkaldte sovende bestemmelser for golfbanearealerne, som først træder i kraft, hvis arealet ikke længere skal anvendes til golfaktiviteter.

Endelig omfatter fredningsforslaget også de kommunalt ejede arealer hvorpå Sønderhede skydebane ligger. På samme måde som for golfbanearealerne ovenfor, lægges der op til såkaldte sovende bestemmelser for skydebanearealerne. Disse vil ikke have betydning for den nuværende drift og vil først træde i kraft, hvis arealet ikke længere skal anvendes til skydebane.

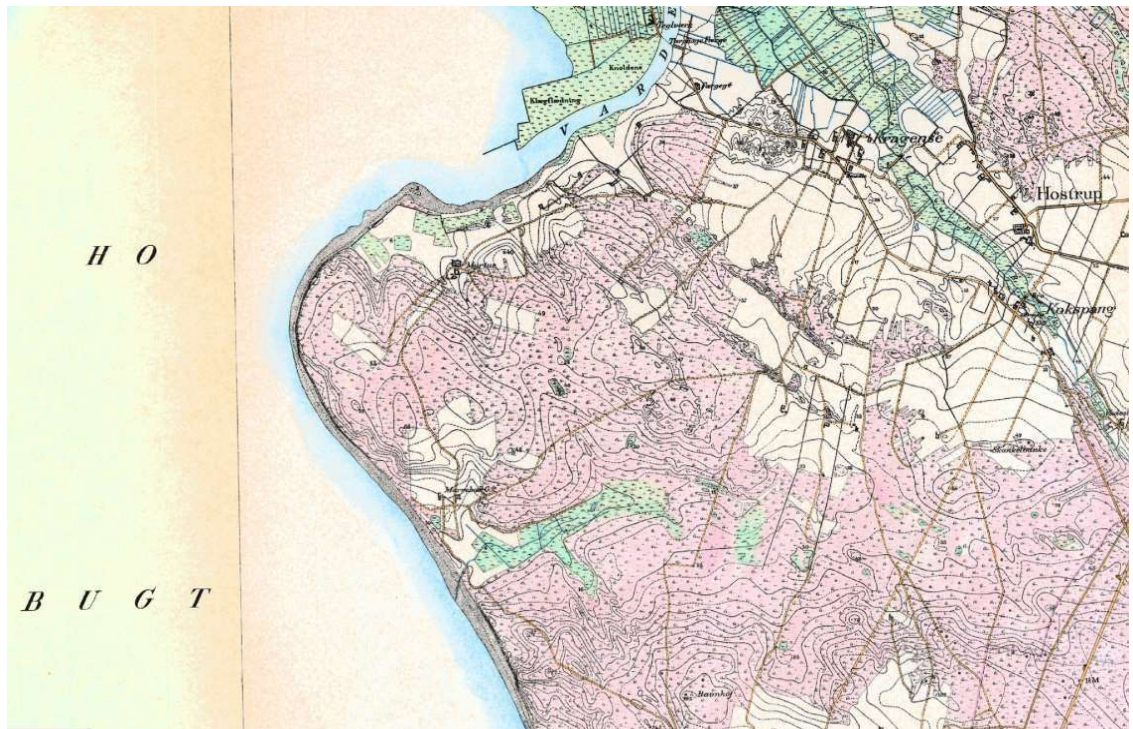
Natur

Marbækområdet er et stort og varieret naturområde med mange naturbeskyttede arealer og en del er omfattet af ældre fredninger. Det er en del af Nationalpark Vadehavet og indgår delvist i Natura 2000-netværket.

Bioscoren i Marbækområdet er op til 15 ud af 20, den største bioscore findes på de lysåbne naturarealer. Skovene har generelt en lav bioscore. Bioscoren viser områder, som er særligt vigtige at passe på, fordi de er kendte eller potentielle levesteder for rødlistede arter. Jo højere bioscore jo højere naturværdi. Rødlistede arter er arter, som er truede, sårbare eller næsten truede i den danske fortegnelse (rødlisten) over plante-, dyre- og svampearter, der er blevet vurderet til at være i risiko for at uddø.

Naturen i Marbækområdet er i et historisk perspektiv domineret af og kendetegnet ved hede. Rydningen af skovene til landbrug begyndte allerede for ca. 2500 år siden, og den efterfølgende opdyrkning medførte en væsentlig ændring af landskabet. Den udpining af jorden, som opdyrkningen medførte, betød at lyngen bredte sig på de lette, næringsfattige jorder, som prægede området. I 1700-tallet havde heden sin største udbredelse på landsplan og dækkede ca. 40 % af Jylland. Tilplantning og opdyrkning har efterfølgende indskrænket hederne væsentligt, så den i dag kun dækker ca. 2 %. Den samme udvikling skete også i Marbækområdet der, som beskrevet ovenfor, blev tilplantet i stor stil. Byrådet i Esbjerg ønskede dog ikke, at al heden skulle forsvinde, og derfor blev omtrent 30 ha af Sjelborg Hede fredet i 1932. Denne fredning var afgørende for naturen og har dannet grundlag for, at dette hedeareal i dag er en naturperle, der i

sammenhæng med de tilstødende heder, udgør det største samlede hedeareal i Esbjerg Kommune.

Udsnit af høje målebordsblade (1842-1899) viser udbredelsen af hede før etablering af plantager. Fredningen skal sikre bevarelse af de nuværende rester af hede og sikrer samtidig en mulighed for, at der kan skabes sammenhæng mellem de nuværende hedearealer.

Skov og plantage

De store plantager dominerer arealmæssigt Marbækområdet. Da plantagerne er anlagt og i mange år drevet udelukkende med ikke-hjemmehørende nåletræsarter, f.eks. bjergfyr og sitkagran, har skovene et lavt naturindhold sammenlignet med et naturligt dansk skovøkosystem. Der er dog en række arter – især fugle – som nyder godt af nåleskove i Marbækområdet. Et godt eksempel er lille korsnæb og Danmarks mindste fugl, fuglekongen, som begge faktisk er karakterarter og nåleskov.

Marbæk Plantage i efterårsfarver. Et typisk skovbillede.
Foto: Knud Erik Vinding

Plantagerne har over tid fået et større indslag af hjemmehørende løvtræer og buske. Særligt efter det store stormfald i 1999. Med fredningen sikres, at denne udvikling fastholdes, så biodiversiteten i skovene øges.

Plantagerne har status som fredskov. Fredskov er imidlertid ikke en beskyttelse af naturværdier, men betyder, at skoven altid skal drives efter skovlovens regler. Disse regler fastsætter ikke driftsmæssige begrænsninger eller standarder for trævalg.

Plejeplanen skal fastsætte processen og metoden for den naturnære drift af de enkelte skovområder. Desuden skal plejeplanen angive i hvilke dele af skovene, der evt. kan skabes korridorer til sammenbinding af lysåben natur.

Lysåbne naturtyper og arter

Marbækområdet udgør næsten 1000 ha og indeholder, foruden skov, en mosaik af forskellige lysåbne naturtyper, der udover heden omfatter eng, overdrev, strandeng, sø og mose. Størstedelen af naturtyperne er omfattet af naturbeskyttelseslovens §3 og en mindre, omend stadig betydelig del, er udpegede habitatnaturtyper ift. Natura 2000-forvaltningen. Udpegningsgrundlaget for Natura 2000 fremgår i afsnittet om Natura 2000 neden for.

De mange forskellige naturtyper giver grobund for en rig flora og fauna, og området rummer mange arter, der er karakteristiske for disse naturtyper, bl.a. blåtop, smalbladet kæruld, benbræk, tranebær, sværtevæld, lav ranunkel, engkarse, rødknæ, alm. star, fåresvingel, alm. kællingetand, alm. brunelle, blåhat, prikbladet perikon, tjærenellike, klokkelyng, hedelyng, og revling.

Ud over de mere almindelige arter rummer området et meget stort antal mere sjældne arter heriblandt flere såkaldte bilagsarter der, jf. habitatdirektivets bilag IV, er sårbare og truede på europæisk plan. Det drejer sig om arterne markfirben og spidssnudet frø, der begge er gået meget tilbage på landsplan og efterhånden er sjældne arter. Derudover drejer det sig om arten odder, der af og til opholder sig i Marbæksøerne. Tillige er der i Marbækområdet dokumenteret ikke færre end 25 rødlistede arter, hvoraf 11 er truede, jf. den danske rødliste. En af disse er den kødædende plante langbladet soldug, der kun har omkring 15 kendte levesteder tilbage i hele landet. Soldug er en karakterart for næringsfattige naturtyper, og den vokser bl.a. i fugtige lavninger på klithede og hedemoser. Planten har den konkurrencefordel, at den kan supplere kosten med protein fra insekter. De uheldige insekter bliver fanget i bladenes klistrede ”soldug”, hvorefter bladene lukker sig omkring dem og opløser dem. På den måde får soldug ekstra næring i et ellers næringsfattigt miljø.

Et andet eksempel på en sjælden art i Marbækområdet er markfirben. Firbenet er et såkaldt vekselvarmt dyr, der er afhængig af solens varme for at være aktiv og kunne reproducere sig. Markfirbenet var tidligere udbredt over hele Europa, men arten har de seneste årtier været i voldsom tilbagegang, og det vurderes, at den beskedne bestand i Danmark, er af stor betydning for artens overlevelse i Europa. Egnede levesteder findes typisk i overdrev, klitter og heder, hvor der vokser mange forskellige planter, så fødeudbuddet af insekter er stort, og der er mulighed for at finde ly. Afgørende for markfirbenet er, at der findes bare pletter uden vegetaion, hvor æggene kan lægges og solens varme kan nå ned til overfladen. Variationen i landskabet gør det muligt for dyret hurtigt at skifte mellem varme og kølige steder og dermed regulere sin kropstemperatur. Markfirbenet lever ikke jævnt spredt i landskabet, men derimod i kolonier på mindst 4-6 dyr og op til 40 dyr. Både spidssnudet frø og markfirben er registreret i det store varierede naturområde mellem Firkløverheden, golfbanen og Sjelborg hede.

Besøger man Marbækområdet om sommeren, kan man finde orkideen plettet gøgeurt. Gøgeurten kaldes i folkemunde hedens orkidé og er på en og samme tid en hårdfør og nøjsom pionerplante og en sårbar, skyggefølsom plante.

Plettet gøgeurt har, ligesom alle andre orkideer, en helt særlig levested og er afhængig af en underjordisk svamp for at kunne spire og trives. Planten producerer millionvis af bittesmå frø, der kan spredes over store afstande. Frøene har dog ingen næring med og er derfor fuldstændig afhængig af, at der findes den rigtige mykorrhizasvamp i jorden, hvor den lander – ellers kan den ikke spire.

Den smukke plettet gøgeurt i fuldt flor. Foto Knud Erik Vinding

Plettet gøgeurt lever derefter resten af sit liv i symbiose med mykorrhizasvampen, hvor de udveksler næring og vand.

Plettet gøgeurt vokser typisk i heder, men også andre næringsfattige naturtyper er egnede. Her bestøves den primært af humlebier, men et utal af forskellige lidt større insekter lægger gerne vejen forbi. Gøgeurten har brug for tilstrækkeligt med lys, så hvis hedearealer vokser til med krat, vil den forsvinde.

En anden karakteristisk plante i området er den smukke guldblomme. Den er på landsplan i stærk tilbagegang pga. mangel på egnede levesteder. Guldblomme har store guldgule blomster, der lyser op på heden i juni og juli, og er derfor en vigtig insektplante. Den besøges flittigt af især bierne, men sommerfugle som okkergul pletvinge, køllesværmere og violetrandet ildfugl er også hyppige gæster. Planten har historisk været meget anvendt inden for folkemedicin til bl.a. behandling af forbrændinger og muskelsmerte. Man skal dog holde sig fra at spise planten, da den indeholder giftige stoffer. Guldblomme vokser typisk på heder, men kan også findes på overdrev, i skovbryn og nogle steder også i grøftekanter. Den findes spredt på heder i Vestjylland, men på landsplan er arten ret sjælden.

En helt særlig art, som fortjener opmærksomhed, er ensianblåfuglen. På den såkaldte ”firkloverhede” ved Plantørvej lever en bestand af denne sårbare sommerfugl, som på landsplan har været i voldsom tilbagegang. Ensianblåfugl stiller nemlig helt særlige krav til sine omgivelser. Egnede levesteder skal have både røde stikmyrer og planten klokkeensian tilstede på samme areal for, at den kan formere sig.

Ensianblåfugl. Foto: Knud Erik Vinding

Sommerfuglens æg lægges på klokkeensian, hvor de klækker og larverne spiser deres første måltid. Herefter firer larverne sig ned på jorden og venter på, at der kommer en stikmyre forbi. Myren snydes, via feromoner, til at tage larven med tilbage til myretuen, hvor larven snyder sig til kost og logi hos myrerne. Til sidst forpuppes larven og stikker derefter af fra myreboet som nyudklækket sommerfugl.

Denne specialiserede måde at leve på er meget fascinerende, men også meget sårbar over for ændringer i omgivelserne. Man arbejder derfor aktivt i nationalparkregi for at beskytte dens levesteder. Et samarbejde mellem Esbjerg Kommune, Danmarks Naturfredningsforening og Nationalpark Vadehavet har ført til, at Firkløverheden afgræsses. Afgræsningen er en del af naturplejen, særligt målrettet den sjældne sommerfugl.

I fredningsområdets nordvestligste del, kan man være heldig at finde levende fossiler. Her findes, i en gammel grusgrav, en fin bestand af den lille plante liden ulvefod (5-10 cm høje). Liden ulvefod er en del af en større familie med fem forskellige slægter, som alle kan spores 400 millioner år tilbage i tiden. Nutidens ulvefødders ringe størrelse er ikke at sammenligne med datidens, som kunne blive op mod 40 meter høje. Liden ulvefod vokser på næringsfattig, sandet bund på steder, der typisk dækkes af vand om vinteren. Dens konkurrenceevne med anden vegetation er ringe, og den tåler derfor dårligt tilgroning. Den samlede danske bestand er derfor i tilbagegang.

Liden ulvefod Foto: Knud Erik Vinding

I Marbækområdet kan man opleve et rigt fugleliv. På strandene mod Ho bugt kan opleves bl.a. vibe, sanglærke, strandskade, klyde, blåhals og rørdum. I plantagerne er observeret flere forskellige arter af ugler og bl.a. fyrremejse, halemejse, topmejse, træløber, grønspætte og skovskade samt i nyere tid ynglende duehøg. Ved Varde Ås udmunding er der blevet observeret skestørke, som så småt er ved at få fodfæste i Danmark.

Den rødlistede slørugle har gennem flere år ynglet i en lade ved plantørboligen.

I skumringen og nattetimerne kan man være heldig at opleve natravnen, der søger føde. I 1800-tallet var natravnen en almindelig fugl på de jyske heder, men dette er ikke længere tilfældet, især på grund af opdyrkning og tilplantning. I takt med at hederne er forsvundet, har natravnen til en vis grad formået at tilpasse sig til relativt åbne nåletræsbevoksninger.

En anden natlig aktør i Marbækområdet er flagermus. Ved bioblitzten i 2020 blev der observeret både vand- og sydflagermus. Flagermus er de eneste flyvende pattedyr, og de er helt særlige i deres måde at søge føde på. Om sommeren tilbringer flagermus det meste af dagen i små

hulheder i træer og bygninger. Men når aftenen falder på, flyver de ud for at fange insekter som f.eks. natsværmere, guldsmede og svirrefluer. De bruger ekkolokalisering, når de jager, og er derfor ikke afhængige af lyset. De udsender højfrekvente skrig, som det menneskelige øre ikke kan opfatte, og er i stand til at opfange det tilbageførte ekko og dermed vurdere, hvor insekterne befinder sig.

Naturpleje og naturplejeaftaler

Hede og overdrev er opstået som følge af en driftsform, der til stadighed udpiner jorden. Derfor kan disse naturtyper kun bevares, hvis de påvirkes af en eller anden drift/pleje. I dag indeholder luften meget mere kvælstof end tidligere, hvilket betyder, at der tilføres mere næring til planterne. Flere næringsstoffer betyder, at græsarter som blåtop og bølget bunke på sigt vil udkonkurrere lyngen og andre blomsterplanter. Derfor skal heden og overdrev plejes med f.eks. afgræsning, afbrænding eller slåning. Høslæt og afgræsning medvirker til at der fjernes næringsstoffer, og mængden af vissent græs mindskes. De græssende dyr vil derudover slide på vegetationen og skabe variation med lys og spirebed for bl.a. guldblomme, klokkeensian, plettet gøgeurt og nye lyngplanter.

I dag plejes Sjelborg hede af Esbjerg Kommune ved rydning af træopvækst, afgræsning med kvæg og afbrænding. Kommunen har udarbejdet en plejeplan for Sjelborg hede, og har derudover udarbejdet plejeplaner for flere af de omkringliggende heder. Esbjerg Kommune har desuden indgået forpagtningsaftaler med kvægholdere som sørger for at store eng- og overdrevsarealer afgræsses.

Plejeplanen skal bl.a. sætte rammerne for den naturpleje, der er nødvendig for at sikre og udvikle naturværdierne på alle de lysåbne naturarealer, så fredningens formål nås.

På grund af Marbækområdets store rekreative værdi foreslås det i fredningsbestemmelsernes § 9 stk. 6 at brugergrupper, foreninger og relevante interesseorganisationer skal have mulighed for at udtale sig om forslaget til plejeplaner.

Offentlighedens adgang og friluftsliv

Marbækområdets naturskønne beliggenhed tæt på Esbjerg betyder, at der er en stor interesse for at anvende området rekreativt.

Der er rigtig gode adgangsforhold i området. Der findes dels et veludbygget net af veje og stier i området, og dertil har offentligheden ret til at færdes til fods overalt på kommunens arealer. Området har mange forskellige rekreative funktioner og fritidstilbud. Der foregår alt fra ridning, overnatning i shelter, mountainbike kørsel og gåture til undervisning, hundeluftning og orienteringsløb.

Visionen og retningslinjerne for udviklingen af den rekreative anvendelse af området er fastlagt i Marbækplanen. Fredningsforslaget skal sikre, at der fortsat er gode muligheder for en rekreativ udnyttelse af området samtidig med at naturværdierne bevares og forbedres.

Fredningsforslaget lægger ikke op til en regulering af de nuværende adgangsforhold, men vil sikre, at de nuværende adgangsmuligheder ikke forringes, hvis Esbjerg Kommune på et fremtidigt tidspunkt frasælger arealer i området. Der foreslås således fri fladefærdsel til fods på kommunalt ejede arealer, som angivet på kortbilag 4. Desuden lægger fredningsforslaget op til et nyt stiforløb jf. kortbilag 1.

Natura 2000

En stor del af fredningsområdet indgår i Natura 2000-område nr. 89 – Vadehavet. Natura 2000-områder er et netværk af beskyttede naturområder i EU og områderne udgøres af fuglebeskyttelsesområder, habitatområder og Ramsarområder. Et område kan være omfattet af en eller flere af de tre typer beskyttelse.

I Danmark er der udpeget 257 Natura 2000-områder, og hvert område er udpeget for at beskytte særlige naturtyper og arter, det såkaldte udpegningsgrundlag.

Størstedelen af fredningsområdet er omfattet af habitatområde nr. 78 ”Vadehavet med Ribe Å, Tved Å og Varde Å vest for Varde”, og den nordligste del af fredningsområdet er tillige omfattet af fuglebeskyttelsesområde nr. 49 ”Engarealer ved Ho Bugt” (se nedenstående kort).

Den nordligste del er desuden en del af Ramsarområde 27 ”Vadehavet”.

Ramsarområder er vådområder, der huser så mange vandfugle, at de har international betydning, og skal beskyttes. Samtlige danske Ramsarområder er omfattet af eller sammenfaldende med fuglebeskyttelsesområder og dermed undergivet den samme beskyttelse.

Fuglebeskyttelsesområde nr. 49 Engarealer ved Ho Bugt

Habitatområde nr. 78 Vadehavet med Ribe Å, Tved Å og Varde Å vest for Varde

Udpegningsgrundlaget for fuglebeskyttelsesområdet er hedeheg, engsnarre og blåhals som ynglefugle samt spidsand og klyde som trækfugl.

Udpegningsgrundlaget for habitatområdet er bl.a. grå/grøn klit, strandeng, hede, kalkoverdrev surt overdrev, tidvis våde enge og tørvelavning (plantesamfund med næbfrø, soldug eller ulvefod på vådt sand eller blottet tørv) og disse er alle naturtyper, der findes i fredningsområdet.

Udpegningsgrundlag for Habitatområde nr. 78		
Naturtyper:	Sandbanke (1110)	Flodmunding (1130)
	Vadeflade (1140)	Lagune* (1150)
	Bugt (1160)	Rev (1170)
	Strandvold med flerårige planter (1220)	Kystklint/klippe (1230)
	Enårig strandengsvegetation (1310)	Vadegræssamfund (1320)
	Strandeng (1330)	Forklit (2110)
	Hvid klit (2120)	Grå/grøn klit* (2130)
	Klithede* (2140)	Havtornklit (2160)
	Grårisklit (2170)	Skovklit (2180)
	Klitlavning (2190)	Visse-indlandsklit (2310)
	Græs-indlandsklit (2330)	Søbred med småurter (3130)
	Kransnålalge-sø (3140)	Næringsrig sø (3150)
	Brunvandet sø (3160)	Vandløb (3260)
	Våd hede (4010)	Tør hede (4030)
	Kalkoverdrev* (6210)	Surt overdrev* (6230)
	Tidvis våd eng (6410)	Urtebræmme (6430)
	Hængesæk (7140)	Tørvelavning (7150)
	Rigkær (7230)	Bøg på mor (9110)
	Stilkege-krat (9190)	Skovbevokset tørvemose* (91D0)
	Elle- og askeskov* (91E0)	
Arter:	Grøn kølle guldsmed (1037)	Bæklampret (1096)
	Flodlampret (1099)	Havlampret (1095)
	Laks (1106)	Snæbel* (1113)
	Stavsild (1103)	Odde (1355)
	Gråsæl (1364)	Spættet sæl (1365)
	Marsvin (1351)	

Udpegningsgrundlaget for habitatområde nr. 78 Vadehavet med Ribe Å, Tved Å og Varde Å vest for Varde

Udpegningsgrundlag for Fuglebeskyttelsesområde nr. 49		
Fugle:	Spidsand (T)	Hedehøg (Y)
	Engsnarre (Y)	Klyde (T)
	Blåhals (Y)	

Udpegningsgrundlaget for fuglebeskyttelsesområde nr. 49 Engarealer ved Ho Bugt

Når et område er udpeget som Natura 2000-område indebærer det bl.a., at der skal sikres en gunstig bevaringsstatus for de naturtyper og arter, som området er udpeget for at beskytte, og at der skal gøres en aktiv indsats for at sikre eller genoprette naturen i området.

Staten udarbejder Natura 2000-planer som beskriver hvilke mål, der skal nås, og på baggrund af planerne udarbejder kommunerne Natura 2000-handleplaner, som beskriver, hvordan målene skal nås.

Målene for Natura 2000-område nr. 89 er bl.a. en høj prioritering af naturtyperne hede og surt overdrev, hvis areal skal øges og sikres sammenhæng.

Et fredningsforslag skal i henhold til naturbeskyttelsesloven § 36, stk. 2 og 3 medvirke til at opfylde Danmarks internationale forpligtelser indenfor Natura 2000-området og indeholde en redegørelse for, hvorledes fredningen medvirker hertil.

Formålet med fredningen er bl.a. at bevare og forbedre de biologiske værdier, med særlig vægt på at bevare og øge biodiversiteten og med særligt fokus på at sikre sammenhæng i lysåbne næringsfattige naturtyper. Dertil kommer at der skal ske en naturfremmende forvaltning af skovområderne. Fredningsforslaget indeholder derfor bestemmelser om at skovene skal drives efter principperne om naturnær skovdrift med større indslag af løvtræer og dødt ved og der kan kun fjernes skov, hvis det er for at skabe korridorer til sammenbinding af lysåbne naturarealer. De arealer, der på nuværende tidspunkt er kortlagt som habitatskov, samt en buffer omkring dem, er foreslået udlagt til urørt skov. På sigt betyder dette, at habitatskovnaturtyperne kan udvides og de lysåbne habitatnaturtyper kædes sammen og bliver derved mere robuste.

Samtidig rummer fredningsforslaget en række bestemmelser om bevaring af området og om arealernes drift og anvendelse f.eks. i § 4 hvor der bl.a. opsættes et forbud mod gødskning, omlægning og anvendelse af pesticider, og hvoraf det fremgår, at der skal udlægges urørt skov.

Fredningsforslaget indeholder desuden bestemmelser om, at plejemyndigheden skal udarbejde en plejeplan for hele det fredede område, og at driften af skov- og naturarealer inden for Natura 2000-området skal ske i overensstemmelse med den til enhver tid gældende Natura 2000-plan og deraf følgende kommunale og statslige handleplaner.

Det er på den baggrund sagsrejsernes vurdering, at fredningsforslaget medvirker til at beskytte og forbedre bevaringsstatus af de udpegede naturtyper og arter, og samtidig medvirker til, at myndighederne kan træffe de foranstaltninger, der er nødvendige for at opnå og sikre gunstig bevaringsstatus for de naturtyper og arter, Natura 2000-området er udpeget for, og i overensstemmelse med de målsætninger, som er indeholdt i de gældende Natura 2000-planer.

Bilag IV arter

Inden for fredningsområdet findes markfirben og spidssnudet frø som er arter, der begge er på habitatdirektivets bilag IV over beskyttede arter, hvis yngle- og rasteområder ikke må ødelægges, og som er arter, der ikke må forstyrres så det har en skadelig virkning for arten eller bestanden. Dette gælder både inden for og uden for Natura 2000-områder. Fredningen vil understøtte områdets egnethed som levested for markfirben og spidssnudet frø ved at sikre, at arealet med lysåbne naturområder som heder og overdrev plejes, så der til stadighed er mange plantearter med et tilknyttet rigt insektliv, der udgør fødegrundlaget for disse bilag IV arter.

Der er bl.a. observeret vand- og sydflagermus inden for fredningsområdet. Disse arter er ligeledes bilag IV arter. Sydflagermus er tilknyttet huse, både som sommerkvarterer og vinterkvarterer, og holder ikke til i skove. Vandflagermus har typisk vinterkvarter i kalkgruber, klippespalter og kældre, og sommerkvartererne er typisk hule træer i skov og parker. Udlægningen af urørt skov vil medføre, at der fortsat vil være egnede sommerkvarterer for vandflagermus.

Habitatdirektivets bestemmelser om beskyttelse af bilag IV arterne er bl.a. implementeret i dansk lovgivning i naturbeskyttelseslovens kapitel 5. Da fredningen ikke tilsidesætter disse regler, indeholder fredningsforslaget ikke særbestemmelser om bilag IV arter. I forbindelse

med drift og naturpleje vil plejemyndigheden altid skulle forholde sig til, om en indsats kan få negative konsekvenser for bilag IV arter.

4. Frednings- og planlægningsmæssige forhold

Eksisterende fredninger

I fredningsområdet findes seks eksisterende fredninger. Nærværende fredningsforslag omfatter og reviderer de seks gældende fredninger.

Fredningerne er gennemført i perioden 1932 – 1968 og har primært til formål at beskytte de landskabelige og kulturhistoriske forhold. Fredningen af Sjølborg hede adskiller sig dog ved at være en decideret naturfredning. Formålene med de eksisterende fredninger fremgår i nedenstående.

De eksisterende fredninger fremgår af det indsatte oversigtskort i fredningskortet, kortbilag 1.

Marebæk Plantage – reg.nr. 04047.00

- Fredningen er fra 1966 og går ud på at beskytte de digevoldinger (lave jordvolde fra jernalderen), der findes i redningsområdet.

Kravnsø Mark – reg.nr. 03751.00

- Fredningen er fra 1967. Det er en fredning af de karakteristiske vestjyske landskab langs Varde Ås udløb.

Myretue Vest – reg.nr. 04570.00

- Fredningen er fra 1968. Denne fredning udgør sammen med andre eksisterende fredninger en landskabelig helhed med rekreative interesser, samtidig med at den også freder kystlinjen, der er forskningsmæssig vigtig grundet geologiske interesser.

Myrthue Boplads – reg.nr. 00633.00

- Fredningen er fra 1964. Bopladsen, som er et oldtidslevn, og det afdækkede areal i form af et stenbrolagt gadeparti og hustomter skal henligge afdækket. Samtidig skal offentlighedens adgang til arealet sikres.

Sjølborg Hede – reg.nr. 00344.00

- Fredningen er fra 1932. Området skal bevares med sin karakter af hede, og almenheden skal sikres uhindret adgang i hele området.

Sjølborg Boplads – reg.nr. 02638.02

- Fredningen er fra 1961, og formålet er at bevare sporene af jernalderbopladsen bedst muligt.

Ovenstående fredningskendelser aflyses med vedtagelse af nærværende fredningsforslag, der skal sikre, at hele området administreres efter samme regler.

De seks eksisterende fredningers formål og bestemmelser er indarbejdet i nærværende fredningsforslags formål og bestemmelser.

Herudover grænser fredningen 'Ho Bugt/strandsti' – reg.nr. 08024.00 op til den foreslåede fredningsafgrænsning, hvilket ligeledes fremgår af fredningskortet.

Zonestatus

Det samlede fredningsforslag er beliggende i landzone.

Nationalpark Vadehavet

Vadehavet er et enestående marsk- og tidevandsområde af international betydning. Den store forekomst af orme, snegle, muslinger og krebsdyr er afgørende for millioner af trækfugle, der fouragerer i området undervejs på deres træk.

UNESCO udpegede i 2014 ca. 80 % af nationalparken som verdensarv.

Nationalparken er oprettet ved bekendtgørelse om Nationalpark Vadehavet og bekendtgørelse af lov om nationalparker.

Hele fredningsområdet ligger inden for nationalparken, hvis formål det bl.a. er at bevare, styrke og udvikle naturen, dens mangfoldighed, sammenhæng og dynamik.

Kystnærhedszonen

Hele området ligger inden for planlovens kystnærhedszone, som skal søges friholdt for bebyggelse og anlæg, der ikke er afhængige af kystnærhed, og planlægning kræver særlig planmæssig eller funktionel begrundelse for den kystnære placering.

Fredningsforslaget bestemmelser giver ikke mulighed for at opføre ny selvstændig bebyggelse og anlæg med undtagelse af bygninger nødvendige for landbrugsdriften, undtagelserne i §13 samt enkelte rekreative faciliteter.

Kommuneplanforhold

Området er i Esbjerg kommuneplan 2022-2034 omfattet af en række kommuneplanrammer med forskellige formål og retningslinjer. De primære arealanvendelser udgøres af 'grønt danmarkskort' og 'grønt rekreativt område'. Dertil kommer 'område til teknisk anlæg'. På kortet neden for ses udbredelsen af disse områder.

Kort over kommuneplanrammer i det foreslåede fredningsområde.

Det foreslåede fredningsområde er helt eller delvist omfattet af kommuneplanrammerne:

- 06-030-080 – Rekreativt område i Marbæk, udlagt til ”grønt danmarkskort”
- 06-030-150 – Natur ved Kravnsø Mark, udlagt til ”grønt danmarkskort”
- 06-030-010 – Sønderhedeområdet, udlagt til ”grønt danmarkskort”
- 06-030-110 – Sjølborgområdet, ”grønt danmarkskort”
- 06-030-200 – Landområde ved Jernalderbopladsen, ”grønt danmarkskort”
- 06-030-160 – Landområde mellem Ålykke og Esbjerg Golfbane, ”grønt danmarkskort”
- 06-030-180 – Område ved Sjølbo Kirkevej og Orrehøjvej, ”grønt danmarkskort”
- 06-030-020 – Marbæk golfbane, udlagt til ”rekreativt område”

- 06-030-021 – Marbæk golfbane nord, udlagt til ”grønt rekreativt område”
- 06-030-030 – Sønderhede skydebane, udlagt til ” område til teknisk anlæg”

Det forslåede fredningsområde er ydermere helt eller delvis omfattet af nedenstående bindinger i kommuneplanen:

- Lavbundarealer
- Naturbeskyttelsesinteresser
- Værdifulde kulturmiljøer
- Bevaringsværdige landskaber
- Geologiske bevaringsværdier
- Grønt Danmarkskort
- Større sammenhængende landskab
- Stilleområder
- Skovrejsningsområde

Kommuneplanrammerne og retningslinjerne har forskellig karakter, men udpeger alle områder med særlige interesser, hvor der er begrænsede muligheder og behov for særlige hensyn ved planlægning for nye aktiviteter.

Fredningen har til formål bl.a. at bevare og forbedre de biologiske, rekreative, landskabelige, kulturhistoriske og arkæologiske værdier med særlig vægt på at bevare og øge biodiversiteten og de rekreative muligheder i området. Det er sagsrejsers vurdering, at fredningen i mange tilfælde direkte understøtter udpegningerne i kommuneplanen, og at der ikke i nogle tilfælde vil være modstrid mellem fredningsforslaget og kommuneplanens udpegninger og retningslinjer.

Lokalplanforhold

Der er to gældende lokalplaner i området for henholdsvis en golfklub og en skydebane. Udbredelsen af disse lokalplaner ses på kortet på side 22.

Lokalplan nr. 488 – Golfbane i Marbæk

- Denne lokalplan fra 2005 har blandt andet til formål at sikre, at området bliver anvendt til naturområde – herunder golfbane og beslægtede aktiviteter, samt at sikre områdets naturværdier bevaret og udviklet. Herudover er formålet også at sikre området indpasset i landskabet ved Marbæk Plantage.
- Fredningsforslaget inddrager kun kommunale arealer.

Lokalplan nr. 186 – For et område i Sønderhede til Flugtskydebane

- Denne lokalplan fra 1983 har til formål at fastlægge områdets anvendelse til skydebane og nærmere bestemmelser herfor. Lokalplanen har også til formål at sikre områdets beplantning, så karakteren af skov i videst muligt omfang søges bevaret.
- Hele lokalplanområdet indgår i fredningsforslaget.

Fredningsforslaget regulerer ikke på lokalplanerne, men opsætter såkaldte sovende bestemmelser for arealerne. Det betyder at fredningen først træder i kraft for de pågældende arealer, den dag de nuværende aktiviteter ophører.

5. Forslag til fredningsbestemmelser

§ 1 Fredningens formål

Fredningen har til formål, at

- Bevare og forbedre de biologiske, rekreative, landskabelige, kulturhistoriske og arkæologiske værdier, med særlig vægt på at bevare og øge biodiversiteten og forbedre de rekreative muligheder i området, herunder offentlighedens adgang til og færden i området,
- Bevare og forbedre områdets naturværdier, herunder levesteder og spredningsmulighederne for plante- og dyreliv, med særligt fokus på at sikre sammenhæng i næringsfattige lysåbne naturtyper,
- Sikre en naturfremmende forvaltning af de i området beliggende skovarealer,
- Bevare og sikre de særlige geologiske værdier på kyststrækningen langs Ho Bugt,
- Bevare de kulturhistoriske spor i Marbækområdet især omkring Myrthue og Sjælborg jernalderbopladser samt jernalder-digevoldinger og højryggede agre i og omkring Marbæk Plantage,
- Medvirke til at sikre gunstig bevaringsstatus af arter og naturtyper, som Natura 2000-område nr. 89 er udpeget for,
- Formidle de i formålet nævnte værdier tilknyttet Marbækområdet,
- Bygge videre på intentionerne i Marbæk-planen 2017 om mere natur og bedre rekreative muligheder.

§ 2 Fredningsområdet

Det fredede område omfatter ca. 969 ha, som fremgår af fredningskortet. Fredningsområdet fremtræder overvejende som et stærkt varieret naturområde med mange forskellige naturtyper, hvoraf heden og skoven er dominerende.

§ 3 Bevaring af området

Stk. 1. Fredningsområdet skal bevares i dets nuværende tilstand, medmindre en tilstandsændring er gunstig i forhold til fredningens formål, påbudt eller tilladt i de følgende bestemmelser eller tillades ved dispensation.

Stk. 2. Fredningsnævnets godkendelse erstatter ikke nødvendige tilladelser, godkendelser eller dispensationer, som skal indhentes ved andre myndigheder.

§ 4 Arealernes drift og anvendelse

Stk. 1. Driften og anvendelsen tilrettelægges, så fredningens formål opfyldes.

Stk. 2. Lysåbne arealer, der på tidspunktet for fredningssagens offentliggørelse er offentligt ejede og arealer omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3.

- De arealer, der fremstår lysåbne på fredningstidspunktet, og de arealer, som er § 3 arealer, jf. kortbilag 2, må ikke tilplantes med skov eller flerårige udsigtshæmmende afgrøder, som for eksempel energipil og juletræer.
- For eventuelle nye lysåbne arealer, gælder samme bestemmelser som for øvrige lysåbne arealer.
- Arealerne må ikke omlægges, jordbearbejdes og tilsås medmindre, det sker som led i en plejeplans indsatser for at fremme biodiversiteten, f.eks. i forbindelse med plantning af spredte træer og buske eller busketter/beplantninger, som angivet nedenfor.
- Arealerne må ikke gødskes, kalkes eller behandles med pesticider.
- Dele af matriklerne 1q og 1a Myrtue Gde, Hostrup, som angivet på kortbilag 2, udlægges til lysåben natur, i alt 57 ha. Dette er ikke til hinder for opførelse af enkelte faciliteter såsom lejrplads, bålplads, udsigtstårn m.m. til understøttelse af den rekreative brug af området. Faciliteterne kræver fredningsnævnets godkendelse hvad angår udformning, størrelse og placering.
- Fredningen er ikke til hinder for eventuel plantning af spredte træer og buske eller busketter/beplantninger, der vil være med til at forbedre naturforholdene og øge biodiversiteten, så længe der tages hensyn til udsigtsforholdene.
- Fredningen er ikke til hinder for at samle pyntegrøntproduktionen ved Plantørvej, og dermed tilplante lysåbne arealer på dele af matrikel 6a, Kravnsø By, Hostrup se kortbilag 2.

Stk. 2a. landbrugsarealer.

- Arealer som fremgår af kortbilag 3 med signaturen ”private landbrugsarealer” må fortsat drives som landbrugsareal.

Stk. 3. Skov

- De kommunalt ejede skove i fredningsområdet skal drives efter principperne om natur nær skovdrift med henblik på at skabe en mere varieret og stabil træsammensætning med større indslag af løvtræer og dødt ved i skovbunden til gavn for biodiversiteten i området. Der må ikke foretages renafdrift, hvilket vil sige rydning af hele litraer uden underskov.
- Første punkt gælder uanset fremtidige ejerforhold.
- Der må ikke anvendes nogen form for sprøjtemidler i skovene.

- Fredningen er ikke til hinder for naturpleje i skovene som fx reduktion i kronedækket eller rydning af mindre områder, såfremt formålet er at fremme truede og/eller sjældne arter eller for at forbedre biodiversiteten generelt. Dette kan eksempelvis være konvertering af mindre skovarealer til lysåben natur, som kan binde andre lysåbne arealer sammen. Plejetiltagene skal fremgå af gældende plejeplan.
- Fredningen er ikke til hinder for skovrejsning med hjemmehørende løvtræsarter på matrikel nr. 3h Sjælborg By, Hostrup.
- Skovarealerne markeret på kortbilag 2 med signaturen ”urørt skov” udlægges til urørt skov.
- Formålet med at udlægge noget af skoven til urørt skov er at fremme skovens naturlige processer og en skov som er selvopretholdende. Fredningen er ikke til hinder for, at der kan foretages efterfølgende naturpleje, så længe det understøtter formålet.
- Der må fortsat i den urørte skov foretages hugst/beskæring for, at offentligheden kan færdes sikkert og ubesværet på veje, stier og offentlige arealer samt for at bekæmpe invasive arter.
- Driften af skov- og naturarealer inden for Natura 2000-området skal ske i overensstemmelse med den til enhver tid gældende Natura 2000-plan og deraf følgende kommunale og statslige handleplaner.
- Færdsel med maskiner i forbindelse med skovarbejde nær fortidsminder i Marbæk Plantage skal ske efter fortidsmindemyndighedernes anvisning, så fortidsminder i områder ikke skades.
- På matrikel nr. 2a Marbækgård, Hostrup skal der til stadighed være min 0,5 ha med digevoldinger, der friholdes for beplantning.

Stk. 4. Fortidsminder

- Fortidsminder skal sikres med den til enhver tid gældende lovbestemte pleje for fortidsminder og deres omgivelser.
- Ved drift af skovarealer og lysåbne naturområder skal det sikres, at højrygges agre og digevoldinger ikke beskadiges.

Stk. 5. Forsvaret

- Fredningen er ikke til hinder for Forsvarets fortsatte aktiviteter i området, jf. den oprindelige fredning af Myrtue Vest nævnt i § 15, herunder bl.a. aktiviteter i forbindelse med eksisterende lejeaftale mellem Esbjerg Kommune og Forsvaret, der trådte i kraft d. 1. januar 1989 (J.nr. 611.50.453), markeret på kortbilag 1.

§ 5 Terrænændringer mv.

Stk. 1. Der må ikke foretages terrænændringer. Der må ikke fyldes op, graves af eller planeres. Råstoffer må ikke udvindes, ej heller til eget brug.

Stk. 2. Der må ikke etableres nye grøfter eller dræn. Vedligehold er kun tilladt, for de i fredningsområdets, gennemgående grøfter og dræn i det omfang arealer udenfor fredningen er afhængige af fortsat dræning. Eller for at sikre veje eller bygninger eller modvirke skovdød hvor dette vil have negativ betydning for truede arter.

Stk. 3. Fredningen er ikke til hinder for terrænændringer som led i naturgenopretning, arkæologiske udgravninger eller som mindre terrænændringer og dræning, som sker i forbindelse med sikring af det rekreative formål og offentlighedens adgang. Ændringer må ikke ske uden forudgående udtale fra fortidsmyndigheden og tilsynsmyndighedens (Esbjerg Kommunes) godkendelse.

§ 6 Bebyggelse

Stk. 1. Der må ikke opføres ny selvstændig bebyggelse, herunder jagthytter, fasanerier, ridehaller og lignende. Forbuddet omfatter tillige terrasser, skure, drivhuse og andre faste indretninger uden tilknytning til den eksisterende bebyggelse.

Stk. 2. Bygninger, som er nødvendige for landbrugsdriften, kan opføres i tilknytning til eksisterende bebyggelse efter forudgående godkendelse af Fredningsnævnet for så vidt angår byggeriets udformning, størrelse og placering.

Stk. 3. Tilbygning til og udvendige ombygninger af eksisterende bygninger kræver fredningsnævnets dispensation hvad angår størrelse, placering og udformning inkl. materiale- og farvevalg, jf. dog § 13 stk. 3.

Stk. 4. Fredningen er ikke til hinder for anbringelse af sædvanlige læskure for får, kreaturer og lignende efter tilsynsmyndighedens godkendelse af udformning, størrelse og placering.

Stk. 5. Fredningen er ikke til hinder for midlertidig anbringelse af skurvogne eller skure, der i kortere perioder er nødvendige for skovdrift, naturpleje eller arrangementer (max. 6 uger).

§ 7 Faste konstruktioner og anlæg

Stk. 1. Faste anlæg og konstruktioner, som f.eks. vindmøller, tankanlæg, transformerstationer, højspændingsmaster, solcelleparker og master, må ikke etableres. Der må kun etableres sædvanlig nedadrettet belysning og kun i tilknytning til boliger og driftsbygninger.

Stk. 2. Etablering af sportsanlæg såsom golfbaner, skydebaner, motorbaner, ridebaner eller landingsbaner for fly og helikoptere m.m. er ikke tilladt. Fredningen er dog ikke til hinder for, at eksisterende sportsanlæg bibeholdes.

Stk.3. Etablering af rekreative faciliteter såsom lejrpladser, bålpladser, udsigtstårne, bålhytter, shelters og lignende kan ske i de på kortbilag 3 angivne områder med signaturen "Intensivt rekreativt område" og "Nyt intensivt rekreativt område". På arealer markeret som "Ekstensivt rekreativt område", kan der etableres mindre rekreative foranstaltninger som fx opholdsarealer eller udsigtspladser. På de kommunalt ejede naturbeskyttede arealer skal benyttelse ske på naturens betingelser, hvilket betyder, at aktiviteter skal tage hensyn til flora og fauna. Etablering af enkelte rekreative faciliteter så som lejrpladser, bålpladser, udsigtstårne mm. kan ske på den del af matr.nr. 1q og 1a Myrtue Gde., Hostrup, der udlægges til lysåben natur, jf. § 4 stk. 2, punkt 5.

Stk. 4. Der må ikke anlægges nye veje eller ændres fra løs til fastbelægning på eksisterende veje. Almindelig vedligeholdelse er tilladt.

Stk. 5. Fredningen er ikke til hinder for hegning i forbindelse med afgræsning. Ved hegning skal der tages højde for offentlighedens færdsel og vildtets frie bevægelighed.

Stk. 6. Fredningen er ikke til hinder for etablering af de nødvendige foranstaltninger i forbindelse med pleje, anlæg af stier mv., f.eks. stenter, drikkeanlæg, fangfolde og lignende.

Stk. 7. Fredningen er ikke til hinder for midlertidig opsætning af telte, anbringelse af campingvogne eller lignende (maks. 6 uger), jf. dog § 13 stk. 4.

Stk. 8. Fredningen er ikke til hinder for, at plejemyndigheden kan opsætte informationstavler til formidling af fredningsområdet eller markering af stiforløb.

§ 8 Offentlighedens adgang

Stk. 1. Offentlighedens adgangs- og opholdsret i området følger af de almindelige bestemmelser i gældende love.

Stk. 2. På de kommunalt ejede arealer, jf. kortbilag 4 er der, uanset fremtidige ejerforhold, fri fladefærdsel overalt til fods og på alle tider af døgnet. Hvor adgangen hindres ved hegning af hensyn til græssende husdyr, skal offentlighedens adgang sikres med stenter, klaplåger, færiste eller lignende, og der skal sikres mulighed for passage mellem hegninger af hensyn til dem, der ikke bryder sig om at færdes i en indhegning.

Stk. 3. Eksisterende veje og stier, som vist med særlig signatur på kortbilag 4, må ikke nedlægges. Fredningsnævnet kan godkende, at stiers, vejes og markvejes nuværende tracé ændres, såfremt den samlede stiforbindelse gennem landskabet ikke afbrydes, og offentlighedens mulighed for at opleve det fredede område ikke forringes.

Stk. 4. Eventuelle nye stier indenfor fredningsområdet kan kun etableres efter lodsejers og fredningsnævnets godkendelse og efter høring af fortidsmindemyndigheden.

Stk. 5. Plejemyndigheden kan af hensyn til bevarelsen af plante- og dyrelivet fastsætte regler for begrænsning af offentlighedens færdsel i området.

§ 9 Plejemyndighed og plejeplaner

Stk. 1. Esbjerg Kommune er plejemyndighed på private og kommunalt ejede arealer.

Stk. 2. Plejemyndigheden udarbejder en plejeplan for det fredede område inden for 2 år efter fredningens ikrafttræden.

Stk. 3. Plejeplanen skal gælde indtil udløbet af den gældende Natura 2000-plan. De efterfølgende plejeplaner skal følge planperioderne for og være koordinerede med Natura 2000-planerne.

Stk. 4. Plejeplanen skal fastlægge den naturnære drift af skovene i form af driftsplaner for de enkelte skovområder.

Stk. 5. Plejeplanen skal tilgodese sammenhængen mellem næringsfattige lysåbne naturtyper. Plejeplanen kan derudover indeholde foranstaltninger som afgræsning, høslæt eller anden

hensigtsmæssig naturpleje samt, mindre anlægsarbejder, herunder etablering af primitive publikumsforanstaltninger, f.eks. borde, bænke, informationstavler mv.

Stk. 6. Brugergrupper, foreninger og relevante interesseorganisationer skal have mulighed for at udtale sig om forslaget til plejeplaner.

Stk. 7. Tilsynsmyndigheden kan opføre de læskure, drikkevandstrug m.m., som er nødvendige for at understøtte naturplejen.

§ 10 Pleje af lysåbne arealer

Stk. 1. Pleje af lysåbne arealer kan gennemføres efter den til enhver tid gældende plejebekendtgørelse (i skrivende stund BEK nr. 924 af 27. juni 2016 om pleje af fredede arealer og tilsyn) og tilrettelægges, så den opfylder fredningens formål.

Stk. 2. Plejen skal bevare og fremme plantesamfund med arter, der er karakteristiske for naturtyperne, samt i videst muligt omfang fremme et rigt og varieret dyreliv. Plejen skal i særlig grad tage sigte på bevaring af sårbare og sjældne arter.

Stk. 3. Plejen skal have fokus på at fremme en mosaikstruktur mellem forskellige lysåbne naturtyper, mindre holme, spredte bevoksninger mv. og sikre sammenhæng mellem de lysåbne naturtyper.

Stk. 4. I plejeplanerne skal der tages stilling til bekæmpelse af invasive arter, jf. den statslige myndigheds definition.

§ 11 Naturgenopretning

Stk. 1. Fredningen er ikke til hinder for, at der kan ske naturgenopretning, herunder genskabelse af den naturlige hydrologi i området som f.eks. en vandstandshævning på lavbundsarealerne efter nærmere beskrivelse i en plejeplan og efter fredningsnævnets godkendelse.

§ 12 Jagt

Stk. 1. Jagt er tilladt i overensstemmelse med den til enhver tid gældende lov om jagt og vildtforvaltning.

Stk. 2. Vildtet må ikke tilskudsfores på arealer der ved fredningens tilblivelse er kommunalt ejede. Undtaget er tilskudsfoeding i forbindelse med jagt på invasive arter.

Stk. 3. Der må ikke opdrættes eller udsættes vildt på kommunalt ejede arealer.

Stk. 4. Stk. 2 og 3 gælder uanset fremtidige ejerforhold.

§ 13 Særbestemmelser

Stk. 1. Fredningen regulerer ikke arealerne omfattet af lokalplan nr. 488 – Golfbane i Marbæk. Fredningen er således ikke til hinder for driften af Esbjerg Golfklub som hidtil. Ved ophør af golfdriften inkluderes arealerne i den øvrige fredning og reguleres herefter af fredningens generelle bestemmelser.

Stk. 2. Fredningen regulerer ikke arealerne omfattet af lokalplan nr. 186 – For et område i Sønderhede til flugtskydebane. Fredningen er således ikke til hinder for driften eller

anvendelsen af skydebanen som hidtil eller revision af lokalplanen til andre skyderelaterede aktiviteter. Ved ophør af skydeaktivitet inkluderes arealerne senest tre år efter i den øvrige fredning og reguleres herefter af fredningens generelle bestemmelser.

Stk. 3. Fredningen regulerer ikke arealerne med signaturen ”Bebyggelse med have/gårdsplads”.

Stk. 4. Arealer angivet med signaturen "Friluftaktiviteter" på kortbilag 1 må fortsat anvendes til friluftaktiviteter, såsom spejderaktiviteter, naturskole og hundetræning. Fredningsnævnet kan godkende, at der på de pågældende arealer kan etableres nye bygninger og renovering af eksisterende, som er nødvendige for den pågældende friluftaktivitet. Ved ophør af aktiviteterne på de respektive arealer inkluderes arealerne senest tre år efter i den øvrige fredning og reguleres herefter af fredningens generelle bestemmelser.

§ 14 Dispensation

Stk. 1. Fredningsnævnet kan meddele dispensation fra fredningsbestemmelserne såfremt det ansøgte ikke vil stride mod fredningens formål, jf. Naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1.

§ 15 Ophævelse af eksisterende fredninger

Fredningen af Marbæk Plantage – reg.nr. 04047.00 fra 1966 ophæves.

Fredningen af Kravnsø Mark – reg.nr. 03751.00 fra 1967 ophæves.

Fredningen af Myrtue Vest – reg.nr. 04570.00 fra 1968 ophæves.

Fredningen af Myrtue Boplads – reg.nr. 00633.00 fra 1964 ophæves.

Fredningen af Sjølborg Hede – reg.nr. 00344.00 fra 1932 ophæves.

Fredningen af Sjølborg Boplads – reg.nr 02638.02 fra 1961 ophæves.
...”

Fredningsnævnets behandling af sagen

Fredningsnævnet har den 19. januar 2024 bekendtgjort fredningsforslaget og indkaldt til offentligt møde i Statstidende.

Fredningsnævnet har ved breve af 19. januar 2024 indkaldt berørte lodsejere, foreninger m.v. til det offentlige møde.

Forsvarsministeriets Ejendomsstyrelse har ved brev af 16. februar 2024 anført følgende:

”...

1. Forsvarsministeriets skydestilling

Ejendomsstyrelsen kan oplyse, at Forsvarsministeriets skydeterræn i Oksbøl inklusive Forsvarsministeriets skydestilling U19 inden for fredningsforslagets område samlet udgør et vigtigt skydeterræn for træning og uddannelse af soldater, der bl.a. skal udsendes til internationale missioner.

Den oprindelige fredning vedrørende Myrthue Vest fra 1968 fastsætter, at fredningens bestemmelser ikke skal være til hinder for Forsvarsministeriets fortsatte benyttelse af arealerne, som skydestillingsområde, jf. bilag 1.

Fredningsforslagets kortbilag 1 har angivet Forsvarsministeriets skydestilling U19 (Forsvarets skydeplads) på matr.nr. 1q Myrtue Gde., Hostrup, som Forsvarsministeriet lejer af Esbjerg Kommune.

Fredningsforslagets § 4, stk. 5 angiver: ”Fredningen er ikke til hinder for Forsvarets fortsatte aktiviteter i området, jf. den oprindelige fredning af Myrtue Vest nævnt i §15, herunder bl.a. aktiviteter i forbindelse med eksisterende lejeaftale mellem Esbjerg Kommune og Forsvaret der trådte i kraft d. 1. januar 1989 (J.nr. 611.50-453). markeret på kortbilag 1.”

Ejendomsstyrelsen finder, at fredningsforslagets § 4, stk. 5 bevirker, at fredningsforslagets bestemmelser ikke regulerer eller er til hinder for Forsvarsministeriets aktiviteter inden for fredningsområdet.

Forsvarsministeriet kan derfor fortsat anvende skydestillingsområdet operativt, herunder foretage fornødne terrænreguleringer, etablere anlæg m.m., som den operative brug af området nødvendiggør uden tilladelse fra Fredningsnævnet. Endvidere kan Forsvarsministeriet til enhver tid hindre offentlighedens frie adgang ved operations-, uddannelses- og øvelsesaktiviteter i området (fri fladefærdsel).

Desuden kan Forsvarsministeriet fortsat benytte de eksisterende veje og markveje inden for fredningsområdet.

Såfremt Fredningsnævnet er enige i ovenstående retsvirkning af Fredningsforslagets § 4, stk. 5, har Ejendomsstyrelsen ingen bemærkninger til bestemmelsen.

2. Forsvarsministeriets støjkonsekvensområde

Fredningsforslaget giver mulighed for etablering af rekreative faciliteter såsom lejrpladser, shelters og lignende inden for fredningsforslagets intensive rekreative områder, jf. Fredningsforslagets § 7, stk. 3 og kortbilag 3.

Endvidere giver Fredningsforslaget mulighed for midlertidig opsætning af telte, anbringelse af campingvogne eller lignende, dog maks. 6 uger, jf. Fredningsforslagets § 7, stk. 7.

Det kan oplyses, at det nordvestlige del af fredningsområdet er beliggende inden for Forsvarsministeriets støjkonsekvensområde for Skydestillingsområdet U19, jf. bilag 2.

Inden for støjkonsekvensområdet må der ikke planlægges for ny eller intensiveret støjfølsom anvendelse, jf. Planloven, herunder punkt 4.6.1 i Oversigt over nationale interesser i kommuneplanlægning.

Ejendomsstyrelsen kan derfor ikke acceptere, at der etableres midlertidig eller permanent overnatningsmuligheder inden for Forsvarsministeriets støjkonsekvensområde.

Ejendomsstyrelsen finder derfor, at Forsvarsministeriets støjkonsekvensområde skal fremgå af fredningsforslagets kortbilag 3.

Endvidere skal det fremgå af fredningsforslagets bestemmelser, at der ikke må planlægges for ny eller intensiveret støjfølsom anvendelse, herunder etableres midlertidige eller permanente overnatningsmuligheder, inden for Forsvarsministeriets støjkonsekvensområde.

3. Etablering af rekreative faciliteter

I henhold til fredningsforslagets § 7, stk. 3 kan der etableres rekreative faciliteter såsom lejrpladser, bålpladser, udkigstårne m.m. på de udlagte lysåbne arealer på matr.nr. 1q og 1a Myrtue Gde., Holstrup.

Ejendomsstyrelsen finder, at etablering af lejrpladser, bålpladser, udkigstårne m.m. på matr.nr. 1q og 1a Myrtue Gde., Holstrup kan være uforenelig med Forsvarsministeriets operations-, uddannelses- og øvelsesaktiviteter i området.

Ejendomsstyrelsen finder derfor, at det skal tilføjes til fredningsforslagets § 4, stk. 2 punkt 5, at faciliteterne både kræver Fredningsnævnets og Forsvarsministeriets Ejendomsstyrelses godkendelse hvad angår udformning, størrelse og placering.

4. Plejemyndighed og plejeplaner

I henhold til fredningsforslagets § 9, stk. 2 skal plejemyndigheden udarbejde en plejeplan for det fredede område inden for 2 år efter fredningens ikrafttræden.

Ejendomsstyrelsen finder, at styrelsen tillige som brugergruppe, foreninger og relevante interesseorganisationer skal have mulighed for at udtale sig om forslaget til plejeplaner, jf. Fredningsforslagets § 9, stk. 6.

5. Øvrigt.

Ejendomsstyrelsen har ikke mulighed for at deltage i det offentlige møde torsdag den 7. marts 2024 med efter følgende besigtigelse af de berørte arealer.

...”

Lotte Bøgedal har ved brev af 21. februar 2024 anført følgende:

”...

Dette fredningsforslag for Marbæk området er meget svært at overskue, da der er meget lidt konkret på bordet. Bekymringer og indsigelser er svære at komme med, så længe en udførlig plejeplan ikke foreligger. Det er meget problematisk at plejeplanen først kommer 2 år efter at fredningen evt. bliver vedtaget. Fredningen åbner helt klart døren for fældninger af større eller mindre dele af skoven, for derved at skabe ikke nærmere defineret lysåbne arealer og fælde arealer bevokset med eksotiske nåletræer, hvorved skovens driftgrundlag fjernes til stor skade for klimaet og økonomien. Etablering af naturlig hydrologi, med oversvømmelse af store arealer til følge og hegning og udsættelse af dyr i et ikke nærmere defineret område eller antal, tager fredningen heller ingen afstand fra. Forvaltninger der alle vil ændre Marbæks natur og påvirke de arter der allerede lever der og er i fremgang.

”Ud over det naturbeskyttende og rekreative formål skal fredningen ligeledes varetage de landskabelige og kulturhistoriske værdier, som området er så rigt på. Endeligt revideres og sammenskrives områdets eksisterende fredninger med dette fredningsforslag til én samlet fredning med enslydende bestemmelser. Det vil lette administrationen og ensrette naturplejen således, at området fremover forvaltes som én samlet enhed”. At lette administrationen har jo intet med naturbeskyttelse at gøre. Det er også meget bekymrende at naturplejen skal ensrettes. Hvordan kan man ensrette en naturpleje på et område der består af så mange forskellige naturtyper som skov, plantager, heder, eng, skov, mose og surt overdrev og samtidig garantere at naturtyperne består? Dette er ikke muligt.

Når jeg læser denne fredningsplan lugter det langt væk af rewilding og ”urørt” og alt hvad der følger med denne udokumenterede ideologi.

NATURVÆRDIER

Marbæk er et naturområde der allerede nu har en værdifuld og særpræget natur, med et meget rigt og alsidigt plante og dyreliv. Marbæk er levested for en del truede arter.

Marbækområdet rummer i dag store naturværdier, men har med den rette forvaltning og naturpleje et endnu større potentiale. Området indgår således i Nationalpark Vadehavet, er delvis omfattet af Natura 2000 og indeholder mange forskellige beskyttede naturarealer. Den såkaldte bioscore, der ranglister kendte eller potentielle levesteder for rødlistede arter, er visse steder op til 15 ud af de 20 mulige. Den reelle naturværdi er dog sandsynligvis endnu højere, da der løbende dukker flere sjældne arter op. Senest har en såkaldt bioblitz (2020) registreret ikke færre end 994 arter på en enkelt weekend.

Fredningen har til formål at ”bevare og forbedre de biologiske, rekreative, landskabelige, kulturhistoriske og arkæologiske værdier, med særlig vægt på at bevare og øge biodiversiteten og forbedre de rekreative muligheder i området, herunder offentlighedens adgang til og færden i området”.

Når man vil øge biodiversiteten vil man jo også øge antallet af arter. Øges antallet af arter, ændres den natur der er. Og ofte vil det jo ske på bekostning af nogle af de eksisterende arter.

I Natura 2000-områder stilles der ingen krav om at der skal være so mange arter som muligt på et areal. Hensigten med Natura 2000-områder er at sikre en gunstig bevaringsstatus for de forskellige naturtyper og arter, som området er udpeget for og sikre at naturtyperne kan bevare sine særlige karakteristika.

Hvordan forventes at en fredning, endda hvor der planlægges en ensrettet naturpleje, at forbedre naturværdierne? Naturværdier der netop er skabt ved den tidligere pleje og forvaltning af området. Hvordan kan garanteres at disse naturværdier ikke går til grunde ved den omstrukturering der nu er planlagt med fældninger, naturlig hydrologi og hegninger for at der kan ud sættes dyr?

”Naturen i Marbæk er ikke kun begrænset til heden. Den kan derimod findes i en mosaik af forskellige naturtyper såsom eng, skov, mose og overdrev. For eksempel findes bl.a. vest for Myrthuegård ’surt overdrev’, der er en særligt truet naturtype på europæisk plan. I nærområdet hertil findes flere højtliggende, tørre, ekstensive høslæt- og græsningsarealer, der ikke har været i intensiv omdrift de sidste mange år, og som nu afgræsses med kreaturer. Disse områder vil med en fredning varigt sikres mod opdyrkning og sikres udvikling mod et større naturindhold”.

Området er sikret via Natura 2000 habitatdirektivet og den nationale lovgivning. Hvordan vil en fredning sikre en bedre bevaring?

I DEN NYE RAPPORT NETOP UDKOMMET FRA AU BLIVER DER JO NETOP PØJTERET AT AT REWILDING OG ”URØRT” SKOV VIL ÆNDRE NATURTYPERNE OG LANDSKABSVARIATIONEN. En ændring der jo helt klart er i konflikt med EU's habitatdirektiv. https://dce.au.dk/fileadmin/dce.au.dk/Udgivelser/Videnskabelige_rapporter_500-599/SR586.pdf.

Hvordan vil man garantere at fredningen ikke vil ændre naturtyperne, landskabet og de arter der allerede trives i bedste velgående i Marbæk? EU's habitatdirektiv kræver der laves screening inden der ændres drastisk i forvaltningen af Natura 2000- områder. Hvornår er en sådan screening udført?

FÆLDNINGER

De store skovpartier i Marbæk består især af bjergfyr og Zitka-gran I plejeplanerne står der at der skal tages stilling til bekæmpelse af invasive arter. §10 stk. 4 Da både bjergfyr og Sitka er placeret på Miljøstyrelsens egen invasivliste, som både ikke hjemmehørende og invasive (https://dce.au.dk/fileadmin/dce.au.dk/Udgivelser/Tekniske_rapporter_250-299/TR271.pdf, tabel 1) indebære denne formulering, at fjernelsen af Sitka og bjergfyr, helt eller delvis er en mulighed. Herved fjernes drift grundlaget jo for skoven og naturen ændres.

Udlægning af skove til biodiversitetsformål reducere arealets samlede netto optag af CO₂ i forhold til, hvis de samme arealer blev drevet efter Naturstyrelsens sædvanlige naturnære skovdriftsprincipper. https://static-curis.ku.dk/portal/files/215230082/Sagsnotat_klima_NP_20190208.pdf.

<https://bevardedanskeskove.dk/er-uroert-skov-positivt-for-klimaindsatsen/>

Ved et tidligere borgermøde blev der lovet at disse træer ikke ville blive fældet ud over det, der er normalt for almindelig skovhugst. Ligeledes lover Birgitte Ingrisch i et debat indlæg i Jydske Vestkysten at ”Skoven ikke skal fældes. Der har været en myte om, at 300.000 træer skal fældes, men det kommer ikke til at ske. Skoven skal ikke hegnes. Og dyrene må godt fodres” (<https://jv.dk/esbjerg/hvad-er-sandt-og-falsk-imarbaek-balladen-skal-fodring-af-dyrene-forbydes-og-traerne-faeldes-laes-dn-s-klare-svar-paabekymringerne>). Stor denne udtalelser stadig ved magt?

Hvis store dele af nåleskoven fældes, vil det forværre levevilkårene for arterne der er afhængig af nåleskoven. I rapporten ”Danmarks fugle gennem to århundrede”, kan ses at skov suverænt har flest arter i fremgang, specielt arter tilknyttet nåleskoven [https://pure.au.dk/ws/portalfiles/portal/295597119/DOFT11520211_184Danmarksfuglegennemtorhundrede derH.MeltofteL.DinesenD.BoertmannP.Hald_Mortensen.pdf](https://pure.au.dk/ws/portalfiles/portal/295597119/DOFT11520211_184Danmarksfuglegennemtorhundrede%20der%20H.MeltofteL.DinesenD.BoertmannP.Hald_Mortensen.pdf). Der er også forskning der viser at naturen i skovene har været i fremgang de sidste 30 år <https://www.danskskovforening.dk/skoven/udvikling-er-vendt-allerede-for-30-aar-siden/> Hvor mange ha, bevokset med eksotiske nåletræer (bjergfyr og Sitka) forventes fældet?

AFGRÆSNING og HEGNING. ER DET REWILDING?

§7 stk 5 Fredningen er ikke til hinder for hegning i forbindelse med afgræsning. Ved hegning skal der tages højde for offentlighedens færdsel og vildtes frie bevægelighed” Hvordan stemmer dette i overensstemmelse med udtalelsen fra Birgitte Ingrisch at skoven ikke skal hegnes? Ved det tidligere borgermøde, kom der intet svar på om der skal hegnes/hvor store arealer eller hvor der skal hegnes. Skal skoven hegnes heller ikke hegnes? Hvilke dyr skal afgræsse arealerne? Hvor mange dyr kan komme på tale? Hvordan vil ejer forholdet blive? Bliver der tale om helårsgræsning eller almindelig sommergræsning? Må dyrene fodres på arealet?

Disse spørgsmål er af stor betydning for den fremtidige forvaltning af arealet og hvordan naturen ændres, men alligevel er det noget der slet ikke nævnes i fredningsforslaget. Bliver der tale om rewilding, som der lægges op til, vil der også ske store ændringer i naturtyperne og det eksisterende landskab. En ændring man ikke ved hvor føre hen og en ændring der endda kan være til skade for de eksisterende arter. Rewilding er en udokumenteret ideologi, hvilket

flere forskere også er enige i. <https://videnskab.dk/naturvidenskab/forskere-rewilding-savner-evidens-og-kan-ende-med-at-skadebiodiversiteten/>

Rewilding er en dyrefjendsk behandling af tamdyr i vores varetægt.

ADGANGSFORHOLD

Såfremt der hegnes bliver adgangsforholdene netop forringet for de besøgende. Adgangen bliver gennem låger eller færiste og færdslen blandt løsgående dyr er ikke ufarligt. Der er talrige eksempler på besøgende i naturprojekter der er jagtet, skadet og endda dræbt. Hundeluftning og ridning vil heller ikke mere være muligt, der hvor der hegnes. I fredningsforslaget står at de nuværende adgangsmuligheder ikke forringes. En udtalelse der helt klart er i strid med fredningens §7 og 8.

§7 Stk. 2. På de kommunalt ejede arealer, jf. kortbilag 4 er der, uanset fremtidige ejerforhold, fri fladefærdsel overalt til fods og på alle tider af døgnet. Hvor adgangen hindres ved hegning af hensyn til græssende husdyr, skal offentlighedens adgang sikres med stenter, klaplåger, færiste eller lignende, og der skal sikres mulighed for passage mellem hegninger, af hensyn til dem der ikke bryder sig om at færdes i en indhegning. I §8 Stk. 5. Plejemyndigheden kan af hensyn til bevarelsen af plante- og dyrelivet fastsætte regler for begrænsning af offentlighedens færdsel i området.

Fredningen er intet andet end nonsens og tom snak, opstået på baggrund af det ændrede natursyn, der nu er blevet politisk korrekt. Der er ingen konkrete mål, hvilket stemmer overens med en naturforvaltning der er "open-ended", præcis som det er tilfældet med rewilding og "urørt" skov ideologier. Nærmere beslutning vedr fredningen, bør afvente til der foreligger en plejeplan. Med de diffuse og vage tiltag, der er nævnt i fredningsplanen, er det jo meget usikkert om der vil være en gavnlig effekt på naturtyper og arter.

..."

Lone Helena Nygård har ved e-mail af 21. februar 2024 anført følgende:

"...

Jeg ønsker IKKE disse fredningsforslag.

Vi er mange, rigtig mange i Esbjerg og omegn der elsker og bruger vores Marbæk plantage og ønsker ikke disse voldsomme ændringer.

Der er børnehaver, skoler, spejder, joggere, cyklister, mountain biker, ryttere, orinteringsløbere, hunde luftere, familier og venner der mødes, folk der bare vil gå en tur og nyde naturen OG den læ og ly skovens træer giver. Der blæser virkelig meget i vores del af landet.

Der er da masser af åbne arealer, kig dog på et satellit billede af Danmark, det er da mere skov vi mangler.

Så lad nu være med at fælde vores elskede skov.

Jeg har læst de undersøgelser der viser at de fleste træer i Marbæk ikke gavner bioversiteten.

Men jeg nægter at tro på at de ikke gør noget godt.

Lad os nu beholde Marbæk som den er.

I ønsker flere åbne arealer, som skal hegnes ind og græsses ned af sikkert kvæg og ponyer.

Et nyt rewilding projekt. Disse dyr skal holdes så sultne at de spiser de mindre attraktive planter.

Jeg har set dyr fra andre rewilding projekter i Danmark . Det er dyr der sulter, nogen dør af sult, de må ikke behandles når de bliver syge eller når de får skader. Unge handyr der jagter og voldtager en total afkræfter hun. Dyr der står med bylder, øjen skader, lungebetændelse og

mange andre forfærdelige skavanker. De kan stå i smerte i flere måneder.

Hvad er dog det for en måde at have dyr på???

Der er dyr som fuldstændig ligner de stakkels dyr man ser i div dyrerednings programmer bla fra usa, her er der dog ofte tale om psykisk syge mennesker, mennesker der har været udsat for store traumer og derfor ikke har været i stand til at tage vare på deres dyr.

Rewilding udsulter helt bevidst dyrene. Føj hvor er det dog bare en uanstændig måde at have dyr på.

BEVAR MARBÆK SOM DET ER!!!!

...”

KFUM Spejdernes Ejendomsfond har ved brev af 21. februar 2024 anført følgende:

”...

På vegne af lodsejeren af matr.nr. 1m, 1i og 1g Myrtue Gde., Hostrup, skal jeg hermed fremkomme med bemærkninger fra KFUM Spejdernes Ejendomsfond til det af Esbjerg Kommune og Danmarks Naturfredningsforening fremsatte fredningsforslag for Marbækområdet.

Indledningsvis skal jeg notere mig, at det nye fredningsforslag på væsentlige punkter imødekommer KFUM-Spejderne i forhold til den indsigelse, som vi fremsendte i relation til det tidligere fredningsforslag.

Det er vores klare opfattelse, at KFUM-Spejdernes benyttelse af Marbækområdet generelt, og af vores benyttelse af Jens Granes Hus med tilhørende jorder, skal også fremover skal kunne ske frit og uden yderligere begrænsninger end de nuværende, således at vi fremover fortsat kan drive spejderarbejde for unge mennesker på vores ejendom i Marbæk. Ejendommen er erhvervet i 1953 af gårdejer Niels Pedersen, og bebygget og indviet i 1953 med det klare friluftsmål, at drive spejderarbejde og sommerlejr i telte på ejendommen. I 1960 blev et yderligere areal tilkøbt af tandlæge Rand.

Vi skal derfor protestere mod, at forslaget gennemføres i den nuværende form.

I 1968 blev der gennemført en fredningssag reg.nr. 04570.00 vedrørende bl.a. vores ejendom, og den 31.12.1968 traf Overfredningsnævnet afgørelse i sagen.

I den oprindelige afgørelse af 1.12.1967 fra Fredningsnævnet, blev KFUM-Spejderne v/direktør Tage Sørensen registreret med 2,7 ha. (side 4), og Tage Sørensen er noteret for bemærkninger på kendelsens side 9, 10, 15. På side 21 er der i kendelsen opgjort tilkendelse af ”Erstatning for rådighedsindskrænkning, særligt med hensyn til teltslagning samt i anledning af almenhedens adgang til ophold på stranden”. Erstatningsbeløbet udgør 5.000 kr. På kendelsens side 26 noteres vedr. K.F.U.M., Esbjerg: ”Der skal, så længe de nuværende ejere benytter ejendommene til friluftsmål, være tilladt at telte og parkere som hidtil samt for så vidt angår lb.nr. 4 med nævnets forudgående godkendelse at udvide den eksisterende lejrbebyggelse under iagttagelse af naturfredningslovens § 25, stk. 1.” På kendelsens side 27 er noteret følgende afgørelse: ”Erstatning, som Overfredningsnævnet under hensyn til lempelserne i fredningsbestemmelserne ikke har ment at kunne tilbyde nogen erstatning, er efter ejerens ønske afgjort ved taksation. Ved forretning foretaget den 13. november 1968 er erstatningen fastsat til 3.000 kr.”

Det må således konstateres, at der allerede en gang i forbindelse med fredningssagen fra 1968 er truffet afgørelse om, at KFUM-Spejderne på ejendommen ”Jens Granes Hus” uden nogen form for begrænsning må arrangere sommerlejr og weekendlejr med telte på vores egen

grund, og at vi må parkere som hidtil. Det bemærkes, at Fredningssagen fra 1968 blev rejst egenhændigt af Danmarks Naturfredningsforening ved brev af 12. december 1966 til Fredningsnævnet for Ribe Amtskreds.

Det forekommer derfor særdeles mærkværdigt, at Danmarks naturfredningsforening sammen med Esbjerg Kommune med det fremsatte forslag igen forsøger at få gennemført et indgreb i det friluftsliv som KFUM-Spejderne frivilligt og ulønnet varetager for Danmarks ungdom. Dette kan jo bl.a. skyldes, at man ikke i tilstrækkelig omfang er bekendt med, hvad KFUMSpejderne bruger ejendommen med tilhørende arealer på 2,7 ha. til.

Danmarks Naturfredningsforening og Esbjerg Kommune har i fredningsforslagets § positivt forholdt sig til, at det også efter en gennemført fredning, må udøves aktiviteter indenfor det foreslåede fredningsområde hele året i form af golfspil. Af fredningsforslagets side 10 fremgår, at: "Fredningsforslaget regulerer ikke på driften af golfbanerne". Ligeledes lægges der op til, at der hele året kan være aktiviteter på Sønderhede skydebane, som ligger indenfor det foreslåede fredningsområde, og at der tilsyneladende uden begrænsninger kan skydes året rundt. Både Esbjerg Golfklub og Esbjerg Flugtskydningsforening drives som foreninger, og startede aktiviteter i Marbæk i hhv. 1975 og i 1970. De to klubber aktiviteter har vi på ingen måde indvendinger imod, og i fredningsforslaget lægges der op til såkaldte sovende bestemmelser for de nævnte to aktiviteter.

Tilsvarende fremgår det af forslagets § 4, stk. 5, at forslaget ikke er til hinder for Forsvarets fortsatte aktiviteter i området, jf. den oprindelige fredning ...

Af fredningsforslagets § 15 fremgår, at eksisterende fredninger ophæves.

Konsekvensen af ophævelse af fredningen fra 1968 er, at de rettigheder som KFUM-Spejderne blev tillagt dengang, herunder "parkering som hidtil" forsvinder.

Vi skal derfor anmode Fredningsnævnet om i afgørelsen om fredning, at der medtages et nyt § 4, stk. 6, hvor der skrives: "Fredningen er ikke til hinder for, at KFUM-Spejderne og Jens Granes Hus fremadrettet kan drives i overensstemmelse med den oprindelige fredning af Myrtue Vest af 1968, jf. bestemmelserne nævnt i § 15. Det skal i denne forbindelse bemærkes, at KFUM-Spejderne var lodsejere og drev spejderarbejde i omkring 20 år før, at Esbjerg Goldklub og Esbjerg Flugtskydningsforening kom til området.

Vi skal anmode Fredningsnævnet om at sikre, at KFUM-Spejderne/Jens Granes Hus i det mindste tillægges samme rettigheder som Esbjerg Golfklub, Esbjerg Flugtskydningsforening og Forsvaret i afgørelsen til fredning, og at vi ikke fratages tidligere erhvervede rettigheder.

Vi skal derfor tilkendegive, at vi agter at rejse krav om erstatning såfremt vi måtte blive frataget tidligere rettigheder.

Derimod forekommer det ganske uforståeligt, at der skal være en så ekstrem forskelsbehandling, når det kommer til friluft aktiviteter for vores børn og unge mennesker. Kun telte på egen grund i 6 uger. Det er himmelråbende urimeligt. Men det viser jo ganske klart, hvordan Danmarks Naturfredningsforening ser på de aktiviteter som bl.a. KFUM-Spejderne har på egne arealer, som er erhvervet for over 70 år siden, og drevet med spejderarbejde og lejre i alle år siden 1953 til gavn for børn og unge mennesker.

KFUM-Spejdernes ejendom har igennem de sidste mindst 40 år været udsat for hærværk og indbrud i spejderhytten og de ligeledes aflåste toiletter, tilligemed ulovlig indtrængning og etablering af ulovlige aktiviteter på arealerne omkring Jens Granes Hus. Som følge af denne

trafik er der efter aftale med Esbjerg Kommune, skovfogeden og militæret for over 30 år siden blevet opsat en bom med kædelåse, således at vi kan undgå biltrafik op til Jens Granes Hus. Alle der har lovlig adgang til området er udstyret med nøgle, og gående har fuld adgang til stien, men ikke lovligt til vores private ejendom.

Vi ønsker således mindst mulig trafik omkring vores ejendom, og skal derfor også tilkende-give størst mulig modstand mod eventuel etablering af shelter pladser på matriklen, der støder direkte op til vores ejendom. Eventuelle etableringer af rekreative faciliteter på naboejendom-mene skal derfor efter vores anmodning ske med tilstrækkelig respektafstand til vores matrik-ler, ligesom det skal sikres, at der ikke opstår indbliksgener mod vores grund, og at færdsel til disse områder ikke går ned langs vores område.

Vi er af Esbjerg Kommune blevet stillet i udsigt, at den nuværende vandforsyning til vores ejendom, som er en vandboring med pumpe, ikke længere lovligt kan anvendes, og vi har fået en foreløbig frist til 1.4.2023 til at lovliggøre dette. Det kan kun ske ved, at der etableres en helt ny vandledning til ejendommen. Dette har været drøftet med Esbjerg Kommunes vandfor-syning – Din Forsyning. Derfra har man meddelt os, at de ikke vil etablere vandforsyning til vores ejendom, uagtet at der graves i området nord for og op til Myrthuegård, som er ejet af Esbjerg Kommune. Det er således vores eget problem, og det besværliggør jo vores fremtidige anvendelse af vores private ejendom. Eller med andre ord, vi skal selv finansiere en vandled-ning. Og vi skal derfor anmode om, at der indføres i afgørelsen om evt. fredning, at vi efter nærmere aftale med Fredningsnævnet kan få tilladelse til såvel etablering af vandforsyning som etablering af en bygning til de tekniske installationer og toiletter og baderum til vores ejendom.

Protesten mod det fremsatte forslag er tiltrådt af samtlige bestyrelsesmedlemmer af KFUMSpejderne i Esbjergs Ejendomsfond, som er ejer af spejderhytten ”Jens Granes Hus” med tilhørende jorder 2,7 ha.
...”

Esbjerg Roklub har ved brev af 22. februar 2024 anført følgende:

”...

Protesten mod det fremsatte forslag er tiltrådt af samtlige bestyrelsesmedlemmer af KFUMSpejderne i Esbjergs Ejendomsfond, som er ejer af spejderhytten ”Jens Granes Hus” med tilhørende jorder 2,7 ha.

Indledningsvis skal vi notere os, at det nye fredningsforslag på væsentlige punkter imødekom-mer Esbjerg Roklub i forhold til den indsigelse, som vi fremsendte i relation til det tidligere fredningsforslag.

Af det nye forslag fremgår, at adskillige ejendomme i fredningsområdet tillægges rettigheder der følger af kategorien ”Bebyggelse med have/gårdsplads”.

Det fremgår dog ikke klart, om ejendommen ”Velroet” på matr.nr. 2m, Sjølborg By, Hostrup er kategoriseret således, idet Kortbilag 2 ikke fremtræder så tydeligt at dette klart fremgår, og i Kortbilag 1 fremgår med blå skraveret angiver ”Friluftaktiviteter”.

Vi skal derfor anmode om, at det overfor Esbjerg Roklub klart bliver tilkendegivet, om ejen-dommen ”Velroet” på Sjølborggårdsvej 38 også er kategoriseret som ”Bebyggelse med have/Gårdsplads”.

I modsat fald skal vi protestere mod, at forslaget gennemføres i den nuværende form, og vi skal anmode Fredningsnævnet om i afgørelsen om fredning, at sikre, at Esbjerg Roklub's ejendom bliver tillagt ovennævnte rettigheder.

Vi skal tilkendegive, at vi agter at rejse krav om erstatning såfremt vi i forbindelse med den nye fredning måtte blive frataget tidligere rettigheder.

Protesten mod det fremsatte forslag er tiltrådt af samtlige medlemmer af Esbjerg Roklub's ledelse, som er ejer og bestyrer af hytten "Velroet" beliggende på lejet grund Sjelborggårdsvej 38 på matrikel 2m, Sjelborg By, Hostrup.

..."

Søren Gedebjerg og Mille Louise Julsgaard Gedebjerg har ved brev af 22. februar 2024 anført følgende:

"...

Marbæk området er en naturperle i sin helhed og har en stor naturværdi i sin nuværende form

Marbæk består af en mosaik af forskellige naturtyper, hvilket til skønnes i fredningsplanen, og der er dokumenteret sjældne arter i området:

"Den såkaldte bioscore, der ranglister kendte eller potentielle levesteder for rødlistede arter, er visse steder op til 15 ud af de 20 mulige. Den reelle naturværdi på de mest værdifulde lysåbne arealer er dog sandsynligvis endnu højere end 15, da der løbende dukker flere sjældne arter op. Senest har en såkaldt bioblitz (år 2020) registreret ikke færre end 994 arter på 24 timer (Fredningsplan, s. 3)

Esbjerg Kommunes nuværende naturforvaltning må være et gyldigt bevis på, at de er lykkedes med at øge biodiversiteten med deres naturforvaltning af Marbæk, da der fortsat dukker flere sjældne arter op. En bog skrevet af Carsten Mathiesens bevidner også om Marbæks store og unikke flora - "Floraen i Marbæk – En naturperle ved Vadehavet og Varde Å".

Spredningsmuligheder for plante-og dyreliv vs. beskyttelse af disse

Nærværende fredningsplan har et ønske om at skabe mere sammenhængende og lysåbne natur i Marbæk. Igennem hele fredningsforslaget er det heden samt de lysåbne arealer, som fremhæves positive og ønskværdige. Lysåbne naturtyper beskrives som naturperler, og her savner vi at heden og skoven ses som forbundet og afhængig af hinanden.

Det undrer os- hvorfor tillægges skovene ikke en større værdi? I hvor høj grad er det skovene – løv og nåleskov, som skaber gunstige forhold for at sjældne arter kan trives og leve i Marbæk? Igennem fredningsforslaget er det tydeligt at læse, at Danmarks Naturfredningsforening og Esbjerg Kommune mener at mere lysåbne natur vil skabe grobund for højere bioscore – men kan spredningsmuligheder mellem lysåbne naturtyper have en negativ effekt på Marbæks bioscore?

"Fredningen har til formål at bevare og forbedre områdets naturværdier, herunder levesteder og spredningsmulighederne for plante- og dyreliv, med særligt fokus på at sikre sammenhæng i næringsfattige lysåbne naturtyper" (Fredningsplan s. 24). Der er et stort fokus på spredningsmuligheder for planter og dyreliv, men der burde være et større fokus på beskyttelse af planter

og dyreliv? I nærværende fredningsplan nævnes ensianblåfuglen. Den meget sjældne ensianblåfuglen lever i Marbæk, på ”firkløverheden” ved Plantørvej. Den er meget sårbar over for ændringer i omgivelserne. Firkløverheden er omgrænset af nåleskov, og ensianblåfuglens bestand lever derfor beskyttet.

(billede udeladt)

Der skrives, at man arbejder aktivt i nationalparkregi for at beskytte dens levesteder, men hvordan ville det påvirke denne bestand af ensianblåfugl, hvis der skabes korridorer mellem firkløverheden og Sjelborgheden? Ville det være direkte skadeligt? I 2021 ønskede forvaltningen i Esbjerg Kommune at sammenkæde Sjelborgheden og Firkløverheden samt opsætte stor indhegning med græssende husdyr, men på grund af protest fra lokale brugergrupper blev projektet henlagt. Men hvis dette var blevet en realitet, hvordan ville dette have påvirket den nuværende bestand af ensianblåfugl? Der lever mig bekendt hverken klokkeensian eller røde stikmyre på Sjelborgheden. Set i lyset af, at den er meget sårbar overfor ændringer i sine omgivelser, giver det anledning til at sætte spørgsmålstejn ved om spredning altid er målet – eller om beskyttelse burde være alt overskyggende?

Hegn, friluftsliv og adgang – vi ønsker en max grænse for hegn i Marbækområdet

”Stk. 5. Fredningen er ikke til hinder for hegning i forbindelse med afgræsning. Ved hegning skal der tages højde for offentlighedens færdsel og vildtets frie bevægelighed” (Fredningsplan s. 27).

Ved et ønske om flere lysåbne arealer følger en plan for plejen heraf med for at sikre de åbne arealer og fjerne uønsket bevoksning. Dette er en omkostningstung post for en kommune, som derfor skal udarbejde en plejeplan, hvor der er to veje at gå – ved håndkraft eller dyrehold. Vi ser flere og flere steder at der opsættes hegn omkring naturområder og naturnationale parker, hvor der indsættes kvæg eller heste, som skal stå for naturplejen af områderne. Esbjerg Kommune har flere gange udtalt, at de ikke ønsker at hegne Marbæk, dog havde forvaltningen reelle planer om dette i 2021, men har ændrede holdning. Det er vi mange, som er glade ved. Nærværende fredningsforslag er dog meget åben - også når det kommer til hegn, da det kan fortolkes. Der kommer nye politikere til, fortolkningen og situationen kan derfor ændres i fremtiden. Derfor er det vigtigt, at vi helgarderer os og nedfælder på skrift, hvor mange % hegn vi ønsker i Marbæk nu og i fremtiden. Ved at sætte en max grænse vil Danmarks Naturfredningsforening og Esbjerg Kommune blive mødt af tillid af borgerne, fordi de har lyttet til vores utryghed vedrørende hegn. Vi ønsker at bibeholde de nuværende muligheder, der er for friluftslivet samt den reaktive brug i Marbæk. Fredningen har til formål at ”[...] forbedre de rekreative muligheder i området, herunder offentlighedens adgang til og færden i området” (Fredningsplan s. 24), og derfor ønsker vi at samtalen om hegn kommer til at optage jer. Spørgsmålet om hegn skal sættes på dagsordenen, da vi ønsker at bevare Marbæk. Vi ønsker ikke mere hegn.

Hvis der hegnes mere i Marbæk, vil offentlighedens adgang blive yderligere begrænset, selvom der opsættes klaplåger. Der er ikke ret mange steder tilbage, hvor man kan færdes uden at gå sammen med vilde husdyr i Danmarks natur - og det er for farligt. Der er flere episoder, hvor de har trampet på folk. Især hvis de har hunde med. Der har været dødsfald både her i Danmark og i England, hvor man har hede og urørt skov, som er Firkløverhedens hegn. Hvis der hegnes yderligere i forbindelse med denne fredning, vil nærværende fredning ikke tjene almenvellet, da mange er bange for at gå ind i en indhegning med ”vilde” husdyr. Derfor vil de reaktive muligheder i Marbæk falde, og adgang til og færden i området vil ikke

forbedres eller bevares. Epinions undersøgelse fra 2022 fandt, at 18 % af respondenterne vil være bange for at færdes i en naturnationalpark, hvis de kan risikere at møde et stort dyr som en hest, ko eller elg. Det betyder, at der er utryghed hos knap 1/5 af befolkningen (www.dn.dk/media/89807/naturnationalparker-epinion-2022.pdf).

Vi har set mange eksempler på ulykker i Danmark, og det er meget trist at læse:

- 2021: Turister omringet i Mols Bjerge og angrebet af tyr (<https://nyheder.tv2.dk/samfund/2021-08-26-turister-omringet-i-mols-bjerger-og-angrebet-af-tyr>).
- 2021: Kvinde angrebet af ko (<https://www.sn.dk/slagelse-kommune/kvinde-angrebet-af-ko/>).
- 2021: Køer drev syvårig på flugt: Nu er dyrene blevet fjernet (<https://nordjyske.dk/nyheder/livet-her/koeer-drev-syvaarig-paa-flugt-nu-er-dyrene-blevetfjernet/7aab2fe2-1796-4bd3-9424-ee9116db1720>).
- 2020: Overfaldet af vilde køer: 67-årig kvinde hårdt kvæstet på Helgenæs (<https://stiften.dk/aarhus/overfaldet-af-vilde-koeer-67-aarig-kvinde-haardt-kvaestet-paahelgenaes>).
- 2019: Heltemodig datter reddede far fra vild tyr (<https://www.tvmidtvest.dk/struer/heltemodig-datter-reddede-far-fra-vild-tyr-nu-bliver-hunhaedret>).
- 2017: Løber trampet ned af kreaturer: Kravlede hårdt kvæstet hen til vandhul (<https://hsfo.dk/forside/loeber-trampet-ned-af-kreaturer-kravlede-haardt-kvaestet-hen-til-vandhul>).
- 2017: Mand trampet ihjel af ko i Broager (<https://www.sonderborgnyt.dk/mand-trampet-ihjel-af-tyr/>).
- 2017: Angrebet af køer i indhegning: Jeg slap mirakuløst med liv og førlighed i behold (<https://stiften.dk/debat/angrebet-af-koeer-i-indhegning-jeg-slap-mirakuloest-med-liv-ogfoerlighed-i-behold>).

...”

Karin Weinreich har ved e-mail af 24. februar 2024 anført følgende:

”...

Vi er rigtig mange ryttere, der har et inderligt ønske om at tilgængeligheden til stranden fra skoven ikke bliver for lang. Vi ønsker ikke at gå ind i køernes indhegning
At stien ved/over Troldhøj (ridesti til stranden) bliver tilgængelig fra Sjelborg plantage uden at skulle ind i en indhegning.
Så derfor har vi et brændende ønske om ikke at lukke Myrthuevej med kvægriste.
Kan I have et godt møde.

...”

Fredningsnævnet har den 7. marts 2024 afholdt offentligt møde i sagen på Hjerting Badehotel, Strandpromenaden, 6710 Esbjerg V, med efterfølgende besigtigelse af det berørte areal.

I mødet deltog Danmarks Naturfredningsforening ved Lena Bau, Inger Jensen og Carsten Mathiesen, Esbjerg Kommune ved Lars Reinau, Mette Sejerup og Nicolai Gaarde Madsen samt Miljøstyrelsen ved Ida Jernes.

I øvrigt deltog Claus Løth, Jan Weinreich, Lisa Noer, Karl Kristensen, Peter Schmiegelow, Hanne Voetmann, Karsten Havemose Schmidt, Lotte Bøgedal, Aleksander Iversen, Agnes Hansen, Leo Mortensen, John Pedersen, Xenia Salomonsen fra Nationalpark Vadehavet, Carsten Eilenberg, C. H. Petersen, Ingrid Lauritsen, Kirsten Lyhne, Kaj Jensen, Kurt Pedersen, Ditte Schmidt, Jens Futtrup, Line Hansen, Ole Ingrisch, Inger Jensen, Mette Slynghborg fra Sydvestjyske Museer, Dorte Lunding, Mia Caben Iversen, Sonja og Svend Åge Knudsen, Ina og Jan Caben Iversen, Carsten Mathiesen, Peter Steffensen, Niels Peter Sørensen, Hans Jørgen Olsen, Marianne Pedersen, Bent O. Jeppesen, Sven Bødker, Helena Nygård, Kim B. Iversen, Karin Gustausen, Viggo Veje, Henrik Præstholt, Lars Høyer, Peter Svinkløv, Arnold Mikkelsen, Annette Svendsen, F. Nielsen og Nanna Larsen.

Som juridisk sekretær og protokolfører fungerede retsassessor Jason Bach-Petersen.

Der er anført følgende i fredningsnævnets forhandlingsprotokol fra mødet:

”Fredningsnævnets formand bød velkommen og konstaterede, at der var sket korrekt indkaldelse til det offentlige møde, jf. naturbeskyttelseslovens § 37, jf. bekendtgørelse nr. 842 af 27. juni 2016 § 5 og 6. Formanden redegjorde kort for formålet med mødet og proceduren for behandling af et fredningsforslag.

Lena Bau og Lars Reinau redegjorde herefter i hovedtræk for det tidligere fremsatte fredningsforslag og gennemgik derefter det nye fredningsforslag. De oplyste i den forbindelse, at der med det nye forslag tilsigtes en såkaldt tilstandsfredning med henblik på at bevare området, som det fremstår i dag, herunder blandt andet for at skærme det mod opførelse af moderne tiltag som f.eks. vindmøller, tekniske anlæg m.v.

Lena Bau oplyste videre, at Marbæk-området udgør 969 hektar fordelt på i alt 18 lodsejere. Esbjerg Kommune ejer ca. 90 procent af området. Fredningen er skræddersyet til området. Der er fokus på blandt andet øget biodiversitet og på at sikre og forbedre muligheden for diverse rekreative tiltag i området. Området har store naturmæssige, kulturhistoriske og landskabelige værdier, som bør sikres for eftertiden. Verden står over for den 6. masseuddøen, idet arter på verdensplan uddør i et skræmmende tempo. Danmark er bundskraber i EU i forhold til ”beskyttet natur”. Kun 8 procent af Danmarks landareal er således udpeget som beskyttet Natura 2000-område, og selv inden for disse beskyttede områder lever Danmark kun i mindre grad op til sine forpligtelser. En fredning er den 2 strengeste form for beskyttelse, man kan gøre brug af i Danmark. Der er sjældent stor naturværdi forbundet med plantage-områder. Dermed ikke sagt, at der ikke kan være store rekreative værdier forbundet hermed. Man ønsker med forslaget at sikre mere egentlig natur i Marbæk, herunder mere urørt skov. Der ses allerede en høj grad af biodiversitet og høj naturkvalitet i de lysåbne områder i Marbæk. Når et område imidlertid plantes til med ikke-hjemmehørende træarter, tvinger man de hjemmehørende arter væk fra området. Man ønsker med forslaget blandt andet at fokusere på de særligt sårbare og sjældne arter med det formål at øge biodiversiteten. En stor del af Marbæk udgøres i forvejen af såkaldte habitat-områder. Der ses i området blandt andet beskyttede bilag IV-arter i form af markfirben, spidssnudet frø, vandflagermus og sydflagermus. Alle, herunder lodsejerne, har pligt til at beskytte disse arter – også uden for de beskyttede Natura 2000-områder. Marbæk er helt friholdt for tekniske anlæg, og der er meget lidt bebyggelse, hvilket i og for sig er unikt. En fredning skal tilsigte, at dette fortsætter.

Lars Reinau supplerede og oplyste, at man med forslaget forsøger at skabe en fornuftig balance mellem på den ene side de mange rekreative muligheder, som området byder på, og biodiversiteten på den anden.

Leo Mortensen spurgte, hvorfor granskovene skal fældes? Det resulterer blot i sandfygning m.v., hvilket er et landsdækkende problem. Danmarks Naturfredningsforening er tilsyneladende blot ude efter granskovene.

Lars Reinau svarede, at man ikke med forslaget tilsigter at fælde granskovene – tværtimod.

Viggo Veje tilkendegav, at det umiddelbart fremgår af fredningsforslaget, at man i forbindelse med udarbejdelsen har været i dialog med lodsejerne. Man hører dog ikke meget til de lods ejere, der har vist sig at være positivt stemt over for forslaget. Hverken han eller hans kone er umiddelbart blevet kontaktet, og de er begge positivt stemte.

Karin Gustavsén oplyste supplerende, at der er mange, der er positivt stemte over for forslaget.

Sven Bødker gav udtryk for, at det ikke er Danmarks Naturfredningsforening, der ønsker, at skovene skal fældes – det er derimod staten. Staten fælder Sitka-graner overalt på landsplan, men det kan ikke lastes Danmarks Naturfredningsforening.

Lars Reinau gennemgik de foreslåede fredningsbestemmelser.

Han oplyste særligt vedrørende § 1, at bestemmelsen er grundstenen i fredningsforslaget. Hvis der på et senere tidspunkt skal meddeles dispensation fra fredningen, vil fredningsnævnet altid skulle skele til denne bestemmelse. En del af formålet med forslaget er desuden at bygge videre på Marbæk-planen fra 2017.

Han oplyste særligt vedrørende § 2, at man så vidt muligt har forsøgt at begrænse fredningsområdet til den kommunalt ejede del af Marbæk, så private lodsejere berøres mindst muligt.

Han oplyste særligt vedrørende § 3, at der som tidligere oplyst er tale om en såkaldt tilstands-fredning. Skovene skal altså med det nye forslag bevares – ikke fældes.

Han oplyste særligt vedrørende § 4, at har lavet en opdeling i henholdsvis lysåbne arealer, landbrugsarealer og skovarealer. De lysåbne arealer skal bevares og må ikke tilplantes. Det samme skal gælde for eventuelt nye lysåbne arealer, der måtte opstå ude i fremtiden. Der er ved bestemmelsen 3 taget hensyn til indholdet af Marbæk-planen, hvorfor det fortsat skal være muligt at bruge Marbæk rekreativt. Landbrugsarealerne skal desuden kunne drives som hidtil. Samtlige kommunalt ejede skove skal drives ”naturnært”. Der må ikke foretages ”større rydninger”. Det fremgår dog af skovloven, at der må ryddes op til 10 procent med henblik på at skabe lysåbne arealer. Skovloven vil fortsat gælde for Marbæk – fredningen tilsigter ikke at sætte denne ud af kraft. Det er dog ikke hensigten med forslaget, at der skal fældes større skovarealer. Enkelte arealer skal udlægges som ”urørt skov”. Der findes allerede flere områder, som er ganske oplagte hertil, f.eks. områder med mange væltede træer (f.eks. som følge af stormen i 1999). De allerede eksisterende (seks) fredninger for Marbæk er skrevet ind i det nye fredningsforslag. Man har desuden ønsket at tilgodese forsvaret, som fortsat skal have mulighed for at foretage militærøvelser på deres område.

Han oplyste særligt vedrørende § 8, at det er meningen, at offentligheden skal have samme adgang til området i fremtiden, som man har i dag.

Jan Iversen ønskede uddybet, hvordan offentlighedens adgang eventuelt vil blive påvirket/begrænset af hold af husdyr.

Lars Reinau oplyste hertil, at offentligheden skal have den samme adgang som i dag – dvs. således også kunne færdes i de indhegninger, hvor der eventuelt kommer til at gå dyr. Forslaget tilsigter dog også at sikre adgangsveje for dem, der ikke ønsker at gå inde blandt dyrene. Fredningen regulerer i øvrigt ikke noget omkring pasning og fodring af husdyr. Denne del skal i stedet varetages via de plejeplaner, der senere skal udarbejdes og vedtages i kommunalt regi, når først fredningen er på plads. Kommunen har imidlertid ingen planer om noget a la Mols Bjerger, hvor dyr skal sulte eller lide.

Lotte Bøgedal tilkendegav, at det tilsyneladende fremgår, at plejeplanerne skal være på plads senest to år efter, at fredningen er trådt i kraft. Det vides vel så ikke på nuværende tidspunkt, om man tilsigter sommer- eller helårsgræsning i relation til husdyrene? Hvordan vil man sikre, at dyrene bliver fodret behørigt?

Lars Reinau svarede, at den del ikke har noget med fredningen at gøre, men at der skal selv sagt værnes om dyrene.

Kirsten Lyhne spurgte, om det er meningen, at der skal hegnes mere ind, end det i forvejen er tilfældet?

Lars Reinau svarede, at det er svært at sige noget om på nuværende tidspunkt, men han har svært ved at forestille sig det. Det er på ingen måde hensigten, at skovene skal hegnes ind.

Leo Mortensen udtrykte sin frustration over, at Danmarks Naturfredningsforening skal blandes ind i alt det her. En sag som denne burde varetages af byrådet, hvor borgerne har reel mulighed for at blive hørt.

Lars Reinau svarede, at det er byrådet, der sammen med Danmarks Naturfredningsforening står bag fredningsforslaget. Med § 9, stk. 6, i fredningsforslaget har man desuden forsøgt at sikre interesserede parter indflydelse på også plejeplanerne – noget som ellers ikke fremgår af den nugældende lovgivning.

Viggo Veje spurgte, hvordan han som lodsejer får indflydelse på forvaltningen/driften af området.

Lena Bau svarede, at det følger nærmere af bekendtgørelse om pleje af fredede arealer og tilsyn, at lodsejer har visse rettigheder i relation til den pleje, der skal foretages på lodsejers område.

Fredningsnævnets formand oplyste supplerende, at såfremt der opstår uenighed mellem kommunen og en lodsejer i forbindelse med et plejetiltag, så vil tvisten kunne indbringes for fredningsnævnet, som så træffer afgørelse.

Lotte Veje tilkendegav vedrørende den foreslåede § 10, at det burde fremgå sort på hvidt af bestemmelsen, at sitka-gran og sort bjergfyr ikke er at betragte som invasive arter.

Lena Bau redegjorde kortfattet for emnet ”invasive arter”, herunder Miljøstyrelsens liste desangående, mens Lars Reinau supplerende oplyste, at fredningen intet regulerer i forhold til fjernelse af f.eks. sitka-graner. Skovloven vil som bekendt fortsat være gældende.

Peter Svinkløv bemærkede, at § 10 tilsyneladende vedrører pleje af lysåbne arealer, hvorfor bestemmelsen vel næppe relaterer sig til sitka-graner, der som bekendt befinder sig i skovarealerne.

Lars Reinau oplyste, at det er ganske korrekt forstået. Den konkrete bestemmelse regulerer ikke skovene.

Leo Mortensen spurgte til, hvad der skal ske, hvis skovene vælter, f.eks. som følge af en storm? Vil der så ske genplantning, og evt. med sitka-gran?

Lars Reinau svarede, at den del er reguleret af skovloven, hvilket indebærer, at der vil skulle ske genplantning (eller anden form for tilgroning på ny). Der står dog intet i skovloven om, hvilke slags træer, der skal plantes – det er helt og holdent op til lodsejer.

Leo Mortensen spurgte, om ikke nationalparkens bestyrelse burde være blevet inddraget i forbindelse med fredningssagen?

Lars Reinau svarede, at nationalparken er blevet hørt i forbindelse med sagen, men at man ikke umiddelbart har modtaget bemærkninger fra dem.

Lars Reinau fortsatte sin gennemgang af de foreslåede fredningsbestemmelser og oplyste særligt vedrørende § 12, at fredningen ikke regulerer jagt som sådan. Det fremgår dog eksplicit, at vildtet ikke må tilskudsføres. Det tidligere fremsatte fredningsforslag indeholdt også bestemmelser om tilskudsfoeding af husdyr – denne del er dog taget ud af det nye forslag.

Helena Nygård spurgte, om fredningen er til hinder for, at husdyr medicineres efter behov?

Lars Reinau svarede, at det er ikke noget, som fredningen regulerer.

Han oplyste videre vedrørende § 13, at der er tale om en bestemmelse med ”sovende” indhold. Det betyder f.eks., at når der ikke længere drives golfbane på det sted, hvor golfbanen pt. befinder sig, vil dette område fremover skulle indgå i fredningen på lige vilkår med den øvrige del af Marbæk. Fredningen regulerer desuden ikke arealer med signaturen ”bebyggelse med have/gårdsplads”.

Bent O. Jeppesen oplyste, at han repræsenterer spejderne, som har holdt til i Marbæk gennem mere end 70 år. Han ønsker oplyst, om det er meningen, at rettighederne i henhold til 1968-fredningen skal videreføres? Han er nervøs for, om spejdernes rettigheder indskrænkes med det nye forslag.

Lars Reinau uddybede bestemmelsens indhold og oplyste afslutningsvis, at spejderne umiddelbart vil kunne fortsætte som hidtil.

John Pedersen spurgte, om fredningen vil være til hinder for, at kommunen henter grundvand i det fredede område?

Lars Reinau svarede, at det ikke umiddelbart vil være muligt. Det vil i hvert fald være noget, som fredningsnævnet vil skulle dispensere til i henhold til § 14.

Ina Caben Iversen spurgte, om man i henhold til fredningen og nugældende regler må fjerne op til 10 procent af skoven ad flere omgange, f.eks. hver gang der kommer en ny plejeplan?

Lars Reinau svarede, at det ikke er tilfældet. Det vil fortsat være skovlovens regler, der gælder.

Ina Caben Iversen tilkendegav, at det ikke umiddelbart virker til, at man med forslaget har til hensigt at passe på skoven. Hvad med sådan noget som co2-optag? Og hvordan vil man finansiere de lysåbne arealer? Det kunne desuden være rigtig fint, hvis man skrev ind, at der ikke må hegnes mere ind – offentlighedens adgang skal sikres!

Lena Bau svarede, at hensigten med fredningen er at skabe de overordnede beskyttelsesmæssige rammer for Marbæk. Det er dog svært at forudse, hvad fremtidens ønsker til naturpleje måtte være. Det er derfor, man formulerer sig generelt.

Lars Reinau oplyste supplerende, at fredningen ikke tillader, at hele Marbæk bliver indhegnet – det skal tværtimod være muligt for offentligheden at passere både uden om og imellem de indhegnede områder. Man kan dog ikke blot skrive ind i fredningen, at der ikke må opsættes flere hegn. Der er nødt til at være en vis form for fleksibilitet, idet det ellers bliver svært at ”drifte” området på bedst mulige vis. Byrådet har ingen interesse i en sådan bestemmelse. I dag er stort set alle de lysåbne arealer hegnet ind, men det er bestemt ikke tanken, at skovene også skal hegnes ind.

Kirsten Lyhne tilkendegav, at mange ryttere frygter, at der bliver så ”lukket”, at ryttere ikke har mulighed for at bruge området.

Lars Reinau svarede, at det har man fokus på, idet rytterne er en stor og vigtig brugergruppe af Marbæk.

Lotte Bøgedal tilkendegav, at det umiddelbart undrer hende, at det overhovedet er nødvendigt at skabe ændringer derude. Naturen i skovene har tilsyneladende været i fremgang gennem mange år.

Lars Reinau svarede, at der som bekendt er lagt op til en såkaldt tilstandsfredning. Man ønsker derfor blot – med enkelte mindre undtagelser – at bevare det, der i forvejen er.

Leo Mortensen spurgte, om en landmand må stille foder op til sine dyr?

Lars Reinau svarede, at fredningen kun bestemmer, at vildtet ikke må fodres, så svaret er ja.

Claus Løth tilkendegav, at det er hans klare opfattelse, at fredningsforslaget ikke vil påvirke den almene brugers adgang til Marbæk på negativ vis. Man bør have in mente, at Marbæk for så vidt sagtens kunne komme på udelukkende private hænder. Hvis det sker, er det ikke sikkert, at offentligheden fremover vil have samme mulighed for at kunne benytte sig af området. Med fredningen vil den almene brugers rettigheder derimod blive sikret for eftertiden, uanset hvad der måtte ske. Han er derfor positivt indstillet over for fredningsforslaget.

Carsten Eilenberg oplyste, at det i 2015 regnede en del. Der blev senest i oktober 2015 gravet grøfter i området, men der har ikke været gravet siden. Han vil derfor gerne vide, om det i henhold til fredningen/plejeplanerne være muligt at grave grøfter?

Lars Reinau oplyste, at man har forsøgt at tage hensyn hertil i fredningsbestemmelserne. Det burde under alle omstændigheder blive taget op løbende i forbindelse med den almindelige drift af området. Oplever man noget andet, bør man straks henvende sig til kommunen.

Søren Lassen ønskede oplyst, om plejeplanerne er noget, som byrådet vedtager?

Lars Reinau svarede, at det er tilfældet.

Kim B. Iversen tilkendegav, at det umiddelbart virker til, at fredningens formål skal være, at der ikke må ske noget nyt i Marbæk. Samtidig siger Danmarks Naturfredningsforening, at det

står skidt til med biodiversiteten. Hvordan vil den blive bedre, hvis alt i Marbæk blot skal fortsætte som hidtil?

Lars Reinau svarede, at man har til hensigt at fortsætte den naturnære drift. Man ønsker at få flere naturnære arter ind. Det er noget, der vil ske stille og roligt over tid. Der er dog mange andre hensyn, herunder de rekreative, der også skal tilgodeses. Der er imidlertid sket meget godt for biodiversiteten over de seneste år.

Lena Bau oplyste supplerende, at Marbæk er et større, sammenhængende område, hvilket er noget naturen virkelig efterspørger i dagens Danmark.

Ida Jelnes redegjorde for Miljøstyrelsens (positive) indstilling til fredningsforslaget og oplyste særligt, at det er styrelsens opfattelse, at man med det nye forslag har taget højde for mange af de tidligere indsigelser. Det giver desuden rigtig god mening at samle de allerede eksisterende fredninger i én samlet fredning.

Hun redegjorde desuden for styrelsens forslag til ændringer/uddybninger af enkelte af de foreslåede fredningsbestemmelser og oplyste i den forbindelse, at hun vil fremsende sine skriftlige bemærkninger desangående.

Fredningsnævnet formand takkede herefter for det store fremmøde og de mange indlæg og bemærkninger til fredningsforslaget. Der blev fastsat frist til den 1. maj 2024 for eventuelle yderligere bemærkninger til fredningsforslaget. Fredningsnævnets formand oplyste i den forbindelse, at når høringsfristen er udløbet og Danmarks Naturfredningsforenings og Esbjerg Kommunes stillingtagen til høringen foreligger, skal fredningsnævnet træffe afgørelse om, hvorvidt der skal foretages en miljøvurdering af fredningsforslaget efter miljøvurderingslovens § 8, stk. 2.

Lena Bau redegjorde kort for besigtigelsesruten og mødestedet.

Fredningsnævnet foretog herefter besigtigelse af fredningsområdet sammen med en mindre gruppe af de fremmødte.”

Efter det offentlige møde har berørte lodsejere, sagsrejsere og foreninger m.v. haft adgang til at fremkomme med skriftlige kommentarer til fredningsforslaget og forhandlingerne under det offentlige møde.

Museum VEST har ved e-mail af 12. marts 2024 anført følgende:

”...

Tak for referatet. Da vi efterfølgende var på besigtigelse i Marbæk spurgte jeg ind til afgrænsningen – om den fulgte afgrænsningen for det særligt bevaringsværdige kulturmiljø, som Marbæk er udpeget til. Måske kan nogle af de kulturhistoriske argumenter, som er beskrevet i kulturmiljøbeskrivelsen af Marbæk bruges som yderligere begrundelse for at frede området. Vedlagt kulturmiljøbeskrivelsen af Marbæk, udarbejdet af museet og kommunen. Et kort over afgrænsningen af kulturmiljøet Marbæk kan fås hos Esbjerg Kommune.

...”

Kirsten Lyhne har ved e-mail af 12. marts 2024 anført følgende:

”...

Tak for referatet.

Jeg har en kommentar, til det spørgsmål, jeg er refereret for at stille mht. bekymring for at området bliver lukket for ryttere. Det jeg sagde var følgende: Det er ved flere lejligheder informeret, at man overvejer korridorer, for at binde de lysåbne arealer sammen. De lysåbne arealer er pt. næsten overalt indhegnet med kreaturer. Jeg bad om at man i plejeplanerne, hvis man vælger at lave disse korridorer, vil undlade at lade dem blive indhegnet med kreaturer, idet det vil blive til store gener for rytterne. De vil blive afskåret fra store områder, da næsten ingen ryttere tør ride inde blandt dyrene.

Det er et meget specifikt ønske til plejeplanerne, og jeg vil gerne have det fremgår af referatet, hvilket det ikke gør pt.
...”

Miljøstyrelsen har ved brev af 19. april 2024 anført følgende:

”...

Miljøstyrelsen anerkender, at området rummer store rekreative -, landskabelige - og naturmæssige værdier, og af den grund støtter styrelsen en fredning af Marbækområdet.

Miljøstyrelsen har følgende bemærkninger til de foreslåede fredningsbestemmelser:

Fredningens formål (§ 1)

Hele fredningsområdet ligger inden for Nationalpark Vadehavet. Det kan overvejes at indskrive i fredningsformålet, at fredningen skal være med til at understøtte intentionerne med nationalparken.

Det anbefales, at formålets 6. punkt omformuleres mere overordnet, som f.eks. ”at medvirke til overholdelsen af Danmarks internationale traktatmæssige forpligtelser med hensyn til at beskytte naturen”.

Særbestemmelser (§ 13)

Særbestemmelserne for de to lokalplanlagte områder kan med fordel præciseres, så det skrives mere konkret, hvilken arealregulering områderne får i tilfælde af, at de nuværende aktiviteter ophører. Det samme gør sig gældende for de arealer af stk. 4, der svarer til arealerne med signaturen ”Friluftaktiviteter”.

Ophævelse af eksisterende fredninger (§ 15)

Det fremgår af fredningsforslaget, at de eksisterende fredningers formål og bestemmelser er indarbejdet i forslagets formål og bestemmelser. § 9 i fredningsbestemmelserne for Myretue Vest (reg.nr. 04570.00) medfører et forbud om at færdes på skrænterne. Fredningsforslaget redegør ikke for, hvorfor denne bestemmelse ikke videreføres i forlaget.

...”

Den 13. maj 2024 har fredningsnævnet skrevet til Danmarks Naturfredningsforening og Esbjerg Kommune med anmodning om sagsrejsernes eventuelle bemærkninger m.v. til det indkomne materiale.

Danmarks Naturfredningsforening og Esbjerg Kommune har ved brev af 20. juni 2024 og e-mail af 1. april 2025 anført følgende:

”...

Miljøstyrelsen, 19. april 2024

Miljøstyrelsen har bemærket, at fredningen for Myrtue Vest (reg.nr. 04570.00) har en bestemmelse om forbud mod at færdes på skrænterne, en bestemmelse som ikke videreføres i fredningsforslaget. Sagsrejerne har valgt ikke at videreføre bestemmelsen med henvisning til Natura 2000-planen for området (2022-2027), som under de konkrete målsætninger for naturtyper og arter angiver, at der i området skal være mulighed for en forvaltning, hvor man gør brug af naturens egne dynamikker. Ved Marbæk er der bl.a. registreret Natura 2000-områdets eneste forekomst af habitatnaturtypen kystklint (1230), som i henhold til Natura 2000-planen er i god tilstand bl.a. grundet stejle skrænter med erosion. Da det desuden fremgår af Natura 2000-planens konkrete målsætninger, at den samlede forekomst af naturtyper skal være stabil eller i fremgang, såfremt de naturgivne forhold giver mulighed for det, har sagsrejerne valgt at prioritere den naturlige dynamik højest.

Ydermere har sagsrejerne tillagt det betydning, at et forbud mod at færdes på skrænterne ikke vil kunne håndhæves i praksis. Kommunen har tidligere forsøgt at opnå dispensation fra strandbeskyttelseslinjen til opsætning af et fodhegn for at forhindre færdsel, men har fået afslag.

Miljøstyrelsens øvrige bemærkninger giver anledning til nedenstående ændringer (rød skrift) til fredningsforslaget.

Fredningsforslagets § 1, punkt 6 omformuleres til: ”medvirke til at opfylde Danmarks internationale forpligtelser med hensyn til at beskytte naturen, herunder medvirke til at sikre en gunstig bevaringsstatus for arter og naturtyper, som området er udpeget for”.

Til fredningsforslagets § 1 tilføjes et punkt 9: ”understøtte intentionerne med Nationalpark Vadehavet”.

Ændringerne til § 13 stk. 1 og 2 er angivet med rød skrift neden for.

Stk. 1. Fredningen regulerer ikke arealerne omfattet af lokalplan nr. 488 – Golfbane i Marbæk. Fredningen er således ikke til hinder for driften af Esbjerg Golfklub som hidtil. Ved ophør af golfdriften inkluderes arealerne i den øvrige fredning og reguleres herefter af fredningens generelle bestemmelser. **Delarealer som kan henføres til § 4 stk. 2 eller 3 er således enten lysåbent areal, omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3 eller skov. Samtidig overgår arealet til ”intensivt rekreativt område”, jf. § 7 stk. 3.**

Stk. 2. Fredningen regulerer ikke arealerne omfattet af lokalplan nr. 186 – For et område i Sønderhede til flugtskydebane. Fredningen er således ikke til hinder for driften eller anvendelsen af skydebanen som hidtil eller revision af lokalplanen til andre skyderelaterede aktiviteter. Ved ophør af skydeaktivitet inkluderes arealerne senest tre år efter i den øvrige fredning og reguleres herefter af fredningens generelle bestemmelser. **Delarealer som kan henføres til § 4 stk. 2 eller 3 er således enten lysåbent areal, omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3 eller skov. Samtidig overgår arealet til ”intensivt rekreativt område”, jf. § 7 stk. 3.**

Stk. 4. Arealer angivet med signaturen "Friluftaktiviteter" på kortbilag 1 må fortsat anvendes til friluftaktiviteter, såsom spejderaktiviteter, naturskole og hundetræning. Fredningsnævnet kan godkende, at der på de pågældende arealer kan etableres nye bygninger og renovering af eksisterende, som er nødvendige for den pågældende friluftaktivitet. Ved ophør af aktiviteterne på de respektive arealer inkluderes arealerne senest tre år efter i den øvrige fredning og

reguleres herefter af fredningens generelle bestemmelser. Delarealer som kan henføres til § 4 stk. 2 eller 3 er således enten lysåbent areal, omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3 eller skov. Samtidig overgår arealet til ”intensivt rekreativt område”, jf. § 7 stk. 3.

Forsvarsministeriet, Ejendomsstyrelsen, 16. februar 2024

Fredningen vil ikke være til hinder for at Forsvaret kan fortsætte de hidtidige aktiviteter, herunder muligheden for at afspærre området, når det anvendes til øvelser. Ved afspærringer bliver kommunen adviseret og kan derfor blokere for anvendelsen af shelters mm. i afspæringsperioden. Sagsrejsnerne finder således ikke behov for at angive støjkonsekvenszonen på kortmaterialet.

Sagsrejsnerne finder desuden, at der ikke er grundlag for med fredningen at indføre et forbud mod etablering af midlertidig eller permanente overnatningsmuligheder inden for støjkonsekvensområdet. Arealet er ejet af kommunen, og er i overensstemmelse med Marbæk-planen foreslået udlagt til ekstensivt rekreativt område men med mulighed for opførelse af enkelte rekreative faciliteter så som lejrpladser, bålpladser mm., jf. fredningsforslagets § 7, stk. 3.

Ejendomsstyrelsen finder, at styrelsen tillige som brugergruppe, foreninger og relevante interesseorganisationer skal have mulighed for at udtale sig om forslaget til plejeplaner, jf. fredningsforslagets § 9 stk. 6. Sagsrejsnerne vil ikke modsætte sig dette.

Ændringsforslag og screeningsafgørelse efter miljøvurderingslovens § 10

Da nærværende ændringer til fredningsforslaget alle omhandler præciseringer i forhold til bestemmelserne i det oprindelige fredningsforslag, og ikke medfører en påvirkning på naturværdier eller af miljøforhold, er det sagsrejsneres vurdering, at ændringerne ikke giver anledning til at udarbejde en ny screening i henhold til miljøvurderingslovens § 10.
...”

og

”...

KFUM-Spejdernes Ejendomsfond

Størstedelen af KFUM-spejdernes arealer er angivet med signaturen ”friluftaktiviteter” på fredningskortet, kortbilag 1. Det fremgår af fredningsforslagets § 13 stk. 4, at arealer angivet med signaturen ”friluftaktiviteter” fortsat må anvendes til friluftaktiviteter, herunder spejderaktiviteter. Den resterende del af spejdernes ejendom er angivet med signaturen ”bebyggelse med have/gårdsplads”. Jf. fredningsforslagets § 13, stk. 3 regulerer fredningen ikke arealerne med denne signatur.

På trods af ordlyden i § 7 stk. 7 er arealer med ”friluftaktiviteter” undtaget begrænsningen om max. 6 ugers teltslagning, jf. henvisningen til § 13, stk. 4.

En fredning med de foreslåede bestemmelser vil således ikke forhindre spejdernes fortsatte aktiviteter.

Esbjerg Roklub

Esbjerg Roklubs bygninger er angivet med signaturen ”bebyggelse med have/gårdsplads” på fredningskortet, kortbilag 1. Jf. fredningsforslagets § 13, stk. 3 regulerer fredningen ikke arealerne med denne signatur. Hele matrikel 2m Sjølborg By, Hostrup er samtidig angivet med signaturen ”friluftaktiviteter”, hvilket betyder, at arealerne fortsat må anvendes til

friluft aktiviteter, jf. § 13, stk. 4. Angivelsen af to signaturer skyldes, at området er ejet af Esbjerg Kommune som, hvis Esbjerg Roklub på et tidspunkt ikke længere ønsker at anvende bygninger og areal, alene må anvende området til friluft aktiviteter. En fredning med de forelåede bestemmelser vil således ikke forhindre roklubbens fortsatte aktiviteter.

...”

Den 25. oktober 2024 har fredningsnævnet – efter forudgående høring af de relevante høringsberettigede parter – truffet afgørelse om, at det ikke i anledning af fredningssagen er nødvendigt at foretage en miljøvurdering i henhold til reglerne i miljøvurderingsloven. Afgørelsen er ikke påklaget.

Fredningsnævnets afgørelse

Det følger af naturbeskyttelseslovens § 33, stk. 1, at fredningsnævnet kan gennemføre fredning af landarealer og ferske vande, såfremt det sker til varetægelse af de formål, der er nævnt i lovens § 1. Af samme lovs § 1, stk. 1, fremgår, at loven skal medvirke til at værne om landets natur og miljø, så samfundsudviklingen kan ske på et bæredygtigt grundlag i respekt for menneskets livsvilkår og for bevarelsen af dyre- og plantelivet.

Det fremgår videre af stk. 2, at loven særligt tilsigter 1) at beskytte naturen og dens bestand af vilde dyr og planter samt deres levesteder og de landskabelige, kulturhistoriske, naturvidenskabelige og undervisningsmæssige værdier, 2) at forbedre, genoprette eller tilvejebringe områder, der er af betydning for vilde dyr og planter og for landskabelige og kulturhistoriske interesser, og 3) at give befolkningen adgang til at færdes og opholde sig i naturen samt forbedre mulighederne for friluftslivet.

Det fremgår desuden af stk. 3, at der ved lovens administration skal lægges vægt på den betydning, som et areal på grund af sin beliggenhed kan have for almenheden.

Det er efter fast praksis en forudsætning for anvendelse af fredningsinstituttet, at behovet for beskyttelse af givent område ikke på betryggende måde vil kunne opfyldes gennem den generelle naturbeskyttelses- og arealanvendelseslovgivning m.v.

Fredningsnævnet skal derfor vurdere, om Marbæk i forvejen vurderes at være tilstrækkeligt beskyttet, og om gennemførelse af den påtænkte fredning således vil være overflødig.

Vurderingen af, om et område er tilstrækkeligt beskyttet eller ej, sker konkret og med udgangspunkt i aktuelle og potentielle trusler samt områdets fredningsværdighed i øvrigt.

Det er i den forbindelse fredningsnævnets opfattelse, at Marbæk rummer betydelige landskabelige, naturmæssige og rekreative værdier af national betydning, som det er værd at sikre for eftertiden.

Efter en samlet vurdering af de foreliggende oplysninger er det videre fredningsnævnets opfattelse, at disse værdier ikke på tilstrækkelig vis kan anses for sikret gennem den eksisterende lovgivning m.v.

Fredningsnævnet finder derfor, at området i sin helhed bør underlægges de beskyttelsesmæssige foranstaltninger, som én samlet fredning vil medføre.

Afgrænsning af fredningsområdet:

Fredningsnævnet kan tiltræde, at afgrænsningen af det fredede område foretages som anført i fredningsforslaget.

Bemærkninger til fredningsbestemmelserne:

Fredningsnævnet kan tiltræde de foreslåede og under sagen reviderede fredningsbestemmelser, dog således at § 7, stk. 7, og § 10, stk. 4, formuleres som nedenfor bestemt.

Fredningsnævnets afgørelse:

Marbæk fredes.

For fredningen gælder følgende bestemmelser:

§ 1. Fredningens formål

Fredningen har til formål, at

- bevare og forbedre de biologiske, rekreative, landskabelige, kulturhistoriske og arkæologiske værdier, med særlig vægt på at bevare og øge biodiversiteten og forbedre de rekreative muligheder i området, herunder offentlighedens adgang til og færden i området,
- bevare og forbedre områdets naturværdier, herunder levesteder og spredningsmulighederne for plante- og dyreliv, med særligt fokus på at sikre sammenhæng i næringsfattige lysåbne naturtyper,
- sikre en naturfremmende forvaltning af de i området beliggende skovarealer,
- bevare og sikre de særlige geologiske værdier på kyststrækningen langs Ho Bugt,
- bevare de kulturhistoriske spor i Marbækområdet især omkring Myrthue og Sjælborg jernalderbopladser samt jernalder-digevoldinger og højryggede agre i og omkring Marbæk Plantage,
- medvirke til at opfylde Danmarks internationale forpligtelser med hensyn til at beskytte naturen, herunder medvirke til at sikre en gunstig bevaringsstatus for arter og naturtyper, som området er udpeget for,
- formidle de i formålet nævnte værdier tilknyttet Marbækområdet,

- bygge videre på intentionerne i Marbæk-planen 2017 om mere natur og bedre rekreative muligheder,
- understøtte intentionerne med Nationalpark Vadehavet.

§ 2. Fredningsområdet

Det fredede område omfatter ca. 969 ha, som fremgår af fredningskortet. Fredningsområdet fremtræder overvejende som et stærkt varieret naturområde med mange forskellige naturtyper, hvoraf heden og skoven er dominerende.

§ 3. Bevaring af området

Fredningsområdet skal bevares i dets nuværende tilstand, medmindre en tilstandsændring er gunstig i forhold til fredningens formål, påbudt eller tilladt i de følgende bestemmelser eller tillades ved dispensation.

Stk. 2. Fredningsnævnets godkendelse erstatter ikke nødvendige tilladelser, godkendelser eller dispensationer, som skal indhentes ved andre myndigheder.

§ 4. Arealernes drift og anvendelse

Driften og anvendelsen tilrettelægges, så fredningens formål opfyldes.

Stk. 2. Lysåbne arealer, der på tidspunktet for fredningssagens offentliggørelse er offentligt ejede og arealer omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3.

- De arealer, der fremstår lysåbne på fredningstidspunktet, og de arealer, som er § 3-arealer, jf. kortbilag 2, må ikke tilplantes med skov eller flerårige udsigts-hæmmende afgrøder, som for eksempel energipil og juletræer.
- For eventuelle nye lysåbne arealer gælder samme bestemmelser som for øvrige lysåbne arealer.
- Arealerne må ikke omlægges, jordbearbejdes og tilsås medmindre, det sker som led i en plejeplans indsatser for at fremme biodiversiteten, f.eks. i forbindelse med plantning af spredte træer og buske eller busketter/beplantninger, som angivet nedenfor.
- Arealerne må ikke gødskes, kalkes eller behandles med pesticider.
- Dele af matriklerne 1q og 1a, Myrtue Gde, Hostrup, som angivet på kortbilag 2, udlægges til lysåben natur, i alt 57 ha. Dette er ikke til hinder for opførelse af enkelte faciliteter så som lejrplads, bålplads, udsigtstårn m.m. til understøttelse af den rekreative brug af området. Faciliteterne kræver fredningsnævnets godkendelse, hvad angår udformning, størrelse og placering.

- Fredningen er ikke til hinder for eventuel plantning af spredte træer og buske eller busketter/beplantninger, der vil være med til at forbedre naturforholdene og øge biodiversiteten, så længe der tages hensyn til udsigtsforholdene.
- Fredningen er ikke til hinder for at samle pyntegrøntproduktionen ved Plantørvej og dermed tilplante lysåbne arealer på dele af matrikel nr. 6a, Kravnsø By, Hostrup, se kortbilag 2.

Stk. 2a. Landbrugsarealer.

- Arealer som fremgår af kortbilag 3 med signaturen ”private landbrugsarealer” må fortsat drives som landbrugsareal.

Stk. 3. Skov

- De kommunalt ejede skove i fredningsområdet skal drives efter principperne om naturnær skovdrift med henblik på at skabe en mere varieret og stabil træsammensætning med større indslag af løvtræer og dødt ved i skovbunden til gavn for biodiversiteten i området. Der må ikke foretages renafdrift, hvilket vil sige rydning af hele litraer uden underskov.
- Første punkt gælder uanset fremtidige ejerforhold.
- Der må ikke anvendes nogen form for sprøjtemidler i skovene.
- Fredningen er ikke til hinder for naturpleje i skovene som for eksempel reduktion i kronedækket eller rydning af mindre områder, såfremt formålet er at fremme truede og/eller sjældne arter eller for at forbedre biodiversiteten generelt. Dette kan eksempelvis være konvertering af mindre skovarealer til lysåben natur, som kan binde andre lysåbne arealer sammen. Plejetiltagene skal fremgå af gældende plejeplan.
- Fredningen er ikke til hinder for skovrejsning med hjemmehørende løvtræsarter på matrikel nr. 3h, Sjølborg By, Hostrup.
- Skovarealerne markeret på kortbilag 2 med signaturen ”urørt skov” udlægges til urørt skov.
- Formålet med at udlægge noget af skoven til urørt skov er at fremme skovens naturlige processer og en skov, som er selvopretholdende. Fredningen er ikke til hinder for, at der kan foretages efterfølgende naturpleje, så længe det understøtter formålet.
- Der må fortsat i den urørte skov foretages hugst/beskæring for, at offentligheden kan færdes sikkert og ubesværet på veje, stier og offentlige arealer samt for at bekæmpe invasive arter.

- Driften af skov- og naturarealer inden for Natura 2000-området skal ske i overensstemmelse med den til enhver tid gældende Natura 2000-plan og deraf følgende kommunale og statslige handleplaner.
- Færdsel med maskiner i forbindelse med skovarbejde nær fortidsminder i Marbæk Plantage skal ske efter fortidsmindemyndighedernes anvisning, så fortidsminder i området ikke skades.
- På matrikel nr. 2a, Marbækgård, Hostrup, skal der til stadighed være min 0,5 ha med digevoldinger, der friholdes for beplantning.

Stk. 4. Fortidsminder

- Fortidsminder skal sikres med den til enhver tid gældende lovbestemte pleje for fortidsminder og deres omgivelser.
- Ved drift af skovarealer og lysåbne naturområder skal det sikres, at højryggede agre og digevoldinger ikke beskadiges.

Stk. 5. Forsvaret

- Fredningen er ikke til hinder for Forsvarets fortsatte aktiviteter i området, jf. den oprindelige fredning af Myrtue Vest som nævnt i § 15, herunder bl.a. aktiviteter i forbindelse med eksisterende lejeaftale mellem Esbjerg Kommune og Forsvaret, der trådte i kraft d. 1. januar 1989 (J.nr. 611.50.453), markeret på kortbilag 1.

§ 5. Terrænændringer mv.

Der må ikke foretages terrænændringer. Der må ikke fyldes op, graves af eller planeres. Råstoffer må ikke udvindes, ej heller til eget brug.

Stk. 2. Der må ikke etableres nye grøfter eller dræn. Vedligehold er kun tilladt for de i fredningsområdets gennemgående grøfter og dræn i det omfang, arealer udenfor fredningen er afhængige af fortsat dræning, eller for at sikre veje eller bygninger eller modvirke skovdød, hvor dette vil have negativ betydning for truede arter.

Stk. 3. Fredningen er ikke til hinder for terrænændringer som led i naturgenopretning, arkæologiske udgravninger eller som mindre terrænændringer og dræning, som sker i forbindelse med sikring af det rekreative formål og offentlighedens adgang. Ændringer må ikke ske uden forudgående udtale fra fortidsmyndigheden og tilsynsmyndighedens (Esbjerg Kommunes) godkendelse.

§ 6. Bebyggelse

Der må ikke opføres ny selvstændig bebyggelse, herunder jagthytter, fasanerier, ridehaller og lignende. Forbuddet omfatter tillige terrasser, skure, drivhuse og andre faste indretninger uden tilknytning til den eksisterende bebyggelse.

Stk. 2. Bygninger, som er nødvendige for landbrugsdriften, kan opføres i tilknytning til eksisterende bebyggelse efter forudgående godkendelse af Fredningsnævnet for så vidt angår byggeriets udformning, størrelse og placering.

Stk. 3. Tilbygning til og udvendige ombygninger af eksisterende bygninger kræver fredningsnævnets dispensation hvad angår størrelse, placering og udformning, inkl. materiale- og farvevalg, jf. dog § 13, stk. 3.

Stk. 4. Fredningen er ikke til hinder for anbringelse af sædvanlige læskure for får, kreaturer og lignende efter tilsynsmyndighedens godkendelse af udformning, størrelse og placering.

Stk. 5. Fredningen er ikke til hinder for midlertidig anbringelse af skurvogne eller skure, der i kortere perioder er nødvendige for skovdrift, naturpleje eller arrangementer (maks. 6 uger).

§ 7. Faste konstruktioner og anlæg

Faste anlæg og konstruktioner, som for eksempel vindmøller, tankanlæg, transformerstationer, højspændingsmaster, solcelleparker og master, må ikke etableres. Der må kun etableres sædvanlig nedadrettet belysning og kun i tilknytning til boliger og driftsbygninger.

Stk. 2. Etablering af sportsanlæg såsom golfbaner, skydebaner, motorbaner, ridebaner eller landingsbaner for fly og helikoptere m.m. er ikke tilladt. Fredningen er dog ikke til hinder for, at eksisterende sportsanlæg bibeholdes.

Stk. 3. Etablering af rekreative faciliteter såsom lejrpladser, bålpladser, udsigtstårne, bålhytter, shelters og lignende kan ske i de på kortbilag 3 angivne områder med signalen ”Intensivt rekreativt område” og ”Nyt intensivt rekreativt område”. På arealer markeret som ”Ekstensivt rekreativt område” kan der etableres mindre rekreative foranstaltninger som for eksempel opholdsarealer eller udsigtspladser. På de kommunalt ejede naturbeskyttede arealer skal benyttelse ske på naturens betingelser, hvilket betyder, at aktiviteter skal tage hensyn til flora og fauna. Etablering af enkelte rekreative faciliteter så som lejrpladser, bålpladser, udsigtstårne m.m. kan ske på den del af matrikel nr. 1q og 1a, Myrtue Gde., Hostrup, der udlægges til lysåben natur, jf. § 4, stk. 2, punkt 5.

Stk. 4. Der må ikke anlægges nye veje eller ændres fra løs til fastbelægning på eksisterende veje. Almindelig vedligeholdelse er tilladt.

Stk. 5. Fredningen er ikke til hinder for hegning i forbindelse med afgræsning. Ved hegning skal der tages højde for offentlighedens færdsel og vildtets frie bevægelighed.

Stk. 6. Fredningen er ikke til hinder for etablering af de nødvendige foranstaltninger i forbindelse med pleje og anlæg af stier m.v., f.eks. stenter, drikkeanlæg, fangfolde og lignende.

Stk. 7. Fredningen er ikke til hinder for midlertidig opsætning af telte, anbringelse af campingvogne eller lignende på private arealer (maks. 6 uger), jf. dog § 13, stk. 4. Fredningen er heller ikke til hinder for midlertidig opsætning af telte, anbringelse af campingvogne eller lignende på arealer udpeget som rekreative områder efter kommunens forudgående godkendelse (maks. 6 uger).

Stk. 8. Fredningen er ikke til hinder for, at plejemyndigheden kan opsætte informationstavler til formidling af fredningsområdet eller markering af stiforløb.

§ 8. Offentlighedens adgang

Offentlighedens adgangs- og opholdsret i området følger af de almindelige bestemmelser i gældende love.

Stk. 2. På de kommunalt ejede arealer, jf. kortbilag 4, er der, uanset fremtidige ejerforhold, fri fladefærdsel overalt til fods og på alle tider af døgnet. Hvor adgangen hindres ved hegning af hensyn til græssende husdyr, skal offentlighedens adgang sikres med stenter, klaplåger, færister eller lignende, og der skal sikres mulighed for passage mellem hegninger af hensyn til dem, der ikke bryder sig om at færdes i en indhegning.

Stk. 3. Eksisterende veje og stier, som vist med særlig signatur på kortbilag 4, må ikke nedlægges. Fredningsnævnet kan godkende, at stiers, vejes og markvejes nuværende tracé ændres, såfremt den samlede stiforbindelse gennem landskabet ikke afbrydes, og offentlighedens mulighed for at opleve det fredede område ikke forringes.

Stk. 4. Eventuelle nye stier indenfor fredningsområdet kan kun etableres efter lods ejers og fredningsnævnets godkendelse og efter høring af fortidsmindemyndigheden.

Stk. 5. Plejemyndigheden kan af hensyn til bevarelsen af plante- og dyrelivet fastsætte regler for begrænsning af offentlighedens færdsel i området.

§ 9. Plejemyndighed og plejeplaner

Esbjerg Kommune er plejemyndighed på private og kommunalt ejede arealer.

Stk. 2. Plejemyndigheden udarbejder en plejeplan for det fredede område inden for 2 år efter fredningens ikrafttræden.

Stk. 3. Plejeplanen skal gælde indtil udløbet af den gældende Natura 2000-plan. De efterfølgende plejeplaner skal følge planperioderne for og være koordinerede med Natura 2000-planerne.

Stk. 4. Plejeplanen skal fastlægge den naturnære drift af skovene i form af driftsplaner for de enkelte skovområder.

Stk. 5. Plejeplanen skal tilgodese sammenhængen mellem næringsfattige lysåbne naturtyper. Plejeplanen kan derudover indeholde foranstaltninger som afgræsning, høslæt eller anden hensigtsmæssig naturpleje samt mindre anlægsarbejder, herunder

etablering af primitive publikumsforanstaltninger, f.eks. borde, bænke, informations-tavler mv.

Stk. 6. Brugergrupper, foreninger og relevante interesseorganisationer skal have mulighed for at udtale sig om forslaget til plejeplaner.

Stk. 7. Tilsynsmyndigheden kan opføre de læskure, drikkevandstrug m.m., som er nødvendige for at understøtte naturplejen.

§ 10. Pleje af lysåbne arealer

Pleje af lysåbne arealer kan gennemføres efter den til enhver tid gældende plejebe-kendtgørelse (i skrivende stund bekendtgørelse nr. 924 af 27. juni 2016 om pleje af fredede arealer og tilsyn) og tilrettelægges, så den opfylder fredningens formål.

Stk. 2. Plejen skal bevare og fremme plantesamfund med arter, der er karakteristiske for naturtyperne, samt i videst muligt omfang fremme et rigt og varieret dyreliv. Ple-jen skal i særlig grad tage sigte på bevaring af sårbare og sjældne arter.

Stk. 3. Plejen skal have fokus på at fremme en mosaikstruktur mellem forskellige lys-åbne naturtyper, mindre holme, spredte bevoksninger m.v. og sikre sammenhæng mellem de lysåbne naturtyper.

Stk. 4. I plejeplanerne skal der tages stilling til bekæmpelse af invasive arter, jf. den relevante statslige myndigheds til enhver tid gældende definition herpå.

§ 11. Naturgenopretning

Fredningen er ikke til hinder for, at der kan ske naturgenopretning, herunder genska-belse af den naturlige hydrologi i området som for eksempel en vandstandshævning på lavbundsarealerne efter nærmere beskrivelse i en plejeplan og efter fredningsnæv-nets godkendelse.

§ 12. Jagt

Jagt er tilladt i overensstemmelse med den til enhver tid gældende lov om jagt og vildtforvaltning.

Stk. 2. Vildtet må ikke tilskudsføres på arealer, der ved fredningens tilblivelse er kommunalt ejede. Undtaget er tilskudsforbrug i forbindelse med jagt på invasive arter.

Stk. 3. Der må ikke opdrættes eller udsættes vildt på kommunalt ejede arealer.

Stk. 4. Stk. 2 og 3 gælder uanset fremtidige ejerforhold.

§ 13. Særbestemmelser

Fredningen regulerer ikke arealerne omfattet af lokalplan nr. 488 – Golfbane i Mar-bæk. Fredningen er således ikke til hinder for driften af Esbjerg Golfklub som hidtil. Ved ophør af golfdriften inkluderes arealerne i den øvrige fredning og reguleres herefter af fredningens generelle bestemmelser. Delarealer, som kan henføres til § 4, stk. 2

eller 3, er således enten lysåbent areal omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3 eller skov. Samtidig overgår arealet til ”intensivt rekreativt område”, jf. § 7, stk. 3.

Stk. 2. Fredningen regulerer ikke arealerne omfattet af lokalplan nr. 186 – For et område i Sønderhede til flugtskydebane. Fredningen er således ikke til hinder for driften eller anvendelsen af skydebanen som hidtil eller revision af lokalplanen til andre skyderelaterede aktiviteter. Ved ophør af skydeaktivitet inkluderes arealerne senest tre år efter i den øvrige fredning og reguleres herefter af fredningens generelle bestemmelser. Delarealer, som kan henføres til § 4, stk. 2 eller 3, er således enten lysåbent areal omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3 eller skov. Samtidig overgår arealet til ”intensivt rekreativt område”, jf. § 7, stk. 3.

Stk. 3. Fredningen regulerer ikke arealerne med signaturen ”Bebyggelse med have/gårdsplads”.

Stk. 4. Arealer angivet med signaturen ”Friluftaktiviteter” på kortbilag 1 må fortsat anvendes til friluftaktiviteter, såsom spejderaktiviteter, naturskole og hundetræning. Fredningsnævnet kan godkende, at der på de pågældende arealer kan etableres nye bygninger og renovering af eksisterende, som er nødvendige for den pågældende friluftaktivitet. Ved ophør af aktiviteterne på de respektive arealer inkluderes arealerne senest tre år efter i den øvrige fredning og reguleres herefter af fredningens generelle bestemmelser. Delarealer, som kan henføres til § 4, stk. 2 eller 3, er således enten lysåbent areal omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3 eller skov. Samtidig overgår arealet til ”intensivt rekreativt område”, jf. § 7, stk. 3.

§ 14. Dispensation

Stk. 1. Fredningsnævnet kan meddele dispensation fra fredningsbestemmelserne, såfremt det ansøgte ikke vil stride mod fredningens formål, jf. naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1.

§ 15. Ophævelse af eksisterende fredninger

Fredningen af Marbæk Plantage – reg.nr. 04047.00 fra 1966 ophæves.

Fredningen af Kravnsø Mark – reg.nr. 03751.00 fra 1967 ophæves.

Fredningen af Myrtue Vest – reg.nr. 04570.00 fra 1968 ophæves.

Fredningen af Myrtue Boplads – reg.nr. 00633.00 fra 1964 ophæves.

Fredningen af Sjølborg Hede – reg.nr. 00344.00 fra 1932 ophæves.

Fredningen af Sjølborg Boplads – reg.nr 02638.02 fra 1961 ophæves.

Erstatning

Fredningsnævnet har udskilt afgørelsen om erstatningsspørgsmål til en særskilt, samtidig truffet afgørelse, jf. naturbeskyttelseslovens § 40, stk. 1, jf. § 39.

Da den samlede erstatning og godtgørelse i anledning af fredningen ikke overstiger 500.000 kr., skal Miljø- og Fødevareklagenævnet alene efterprøve fredningsnævnets afgørelse efter § 40, stk. 1, hvis fredningsafgørelsen påklages, jf. naturbeskyttelseslovens § 42.

Klagevejledning

Der kan inden 4 uger efter den dag, hvor denne afgørelse er blevet offentligt bekendtgjort, klages til Miljø- og Fødevareklagenævnet over afgørelsen. Klagefristen udløber ved midnat på dagen for klagefristens udløb. Hvis klagefristen udløber en lørdag eller en helligdag, forlænges fristen til den følgende hverdag. Klagen skal indgives skriftligt til Miljø- og Fødevareklagenævnet via Digital Post på www.borger.dk eller www.virk.dk.

Klageberettigede er, jf. naturbeskyttelseslovens § 43, stk. 2:

- ejere og brugere af de ejendomme, der skal have afgørelsen tilsendt,
- enhver, der under sagen har givet møde for nævnet eller har fremsat ønske om underretning om sagens afgørelse,
- statslige og kommunale myndigheder, hvis interesser berøres af forslaget, samt
- organisationer m.v., som antages at have en væsentlig interesse i forslaget.

Christa Jørgensen

Henrik Tosti

Søren Heide Lambertsen